

DECEMBER 2023
LETNIK 18 / ŠTEVILKA 1 IN 2

POTUJOČE NOVICE

ČASOPIS SEKCIJE ZA POTUJOČE KNJIŽNICE

Prvi slovenski bibliobus je krenil na pot pred petdesetimi leti!

Mestna knjižnica
Ljubljana in Knjižnica
Cirila Kosmača Tolmin
imata nova bibliobusa.

IZ VSEBINE

UVODNIK	3
Luana Malec, direktorica Osrednje knjižnice Srečka Vilharja Koper	
ZA VSAKO ŠTEVILKO SE MESTO NAJDE	4
Matjaž Stibilj, predsednik IO Sekcije za potujoče knjižnice pri ZBDS, Valvasorjeva knjižnica Krško	
JUBILEJNIH 50 LET PRVE POTUJOČE KNJIŽNICE V SLOVENIJI	8
Luana Malec, Črt Bevc, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper	
BIBLIOBUS KNJIŽNICE IVANA POTRČA PTUJ JE V LETU 2023 PRAZNOVAL 20 LET DELOVANJA	10
Tjaša Mrgole Jukič, vodja potujoče knjižnice, Knjižnica Ivana Potrča Ptuj	
PO ZGORNJEM POSOČJU JE ZAPELJAL NOV BIBLIOBUS	12
Jerneja Berginc, Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin	
LJUBLJANA IMA NOV BIBLIOBUS	15
Špela Samsa, Mestna knjižnica Ljubljana	
2. MEDNARODNI KONGRES POTUJOČIH KNJIŽNIC V NEMČIJI (CUXHAVEN, 8.–9. 9. 2023)	17
Ingrid Achilles, predsednica Komisije za potujoče knjižnice DBV, Hamburger Bücherbusse, Nemčija	
EKSKURZIJA V ROMUNIJO	19
Rok Ulaga, Knjižnica Bena Zupanciča Postojna	
POTUJOČA KNJIŽNICA V SLUŽBI SPODBUJANJA BRALNE KULTURE	22
Matjaž Stibilj, predsednik IO Sekcije za potujoče knjižnice pri ZBDS, Valvasorjeva knjižnica Krško	
KNJIŽNICA – SREDIŠČE ZNANJA IN ZABAVE	24
Aleš Brodnik, Mariborska knjižnica	
Z BRANJEM DO VKLJUČUJOČE DRUŽBE – NOVA PRILOŽNOST ZA BIBLIOBUSE	27
Klaudija Mandić, Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci	
»ALI KNJIGE PO NOVEM TEHTATE?«	30
Bojan Petek, Knjižnica Ivana Potrča Ptuj	
OBISKI POTUJOČIH KNJIŽNIC V DOMOVIH STAREJŠIH OBČANOV V SLOVENIJI	32
Petra Jarkovič, Posavska potujoča knjižnica	
POTUJOČI UTRINEK, PREPLETEN Z LOVORJEM	33
Ksenija Trs, Mariborska knjižnica	
INTERVJU S KSENIJO TRS, AVTORICO POTUJOČIH UTRINKOV	34
Neja Drevenšek, Mestna knjižnica Ljubljana	
Z ENIM BIBLIOBUSOM SKOZI DVE ŽUPANIJI	36
Nika Čabrić, Dinka Markulin, Sara Semenski, Bibliobusna služba, Knjižnice grada Zagreba	
POTUJOČE KNJIŽNICE V BOSNI IN HERCEGOVINI	37
Ejla Ćurovac, Gazi Husrev-begova biblioteka, Sarajevo	

POTUJOČE NOVICE

ČASOPIS SEKCIJE ZA POTUJOČE KNJIŽNICE

Letnik 18 (2023), številka 1 in 2

Izdaja: ZBDS Sekcija za potujoče knjižnice
ISSN 1855-1718

Glavni urednik: Matjaž Stibilj

Sodelavki: Neja Drevenšek, Tjaša Mrgole Jukič

Jezikovni pregled: Renata Vidić

Prevodi iz angleščine in hrvaščine: Matjaž Stibilj

Fotografije na naslovnici: neznan avtor,
Rok Valencič, Svit Pintar

Idejna zasnova:

Kreativni laboratorij, d. o. o.

Oblikovanje in prelom:
GAF LAB, Rok Bezeljak s.p.

Naslov uredništva:

Valvasorjeva knjižnica Krško
Cesta krških žrtev 26, 8720 Krško
Krško, december 2023

E: potujoce@zbds-zveza.si

www.zbds-zveza.si/sekcija-za-potujoce-knjiznice/

Avtorji prispevkov odgovarjajo za vsebino. Prispevki izražajo stališča avtorjev,
in ne nujno tudi organizacij, v katerih so zaposleni, ali uredništva Potujočih novic.
Vsebine člankov je brez pisnega dovoljenja uredništva prepovedano razmnoževati v kakršnikoli obliki.

UVODNIK

Spoštovani kolegice in kolegi, dragi prijatelji potujočih knjižnic!

Ko sem leta 1998 kot 'novopečena' knjižničarka prvič stopila na bibliobus Knjižnice Koper, si še v sanjah nisem predstavljala, da bom po več kot četrstoletja še vedno delala v knjižnici; sicer v stacionarni in s kakšno izkušnjo več, ampak – v srcu in delovanju še vedno na način, za katerega sem prepričana, da je svojstven vsem potujočim knjižničarjem: z odprtostjo, vztrajnostjo in altruizmom.

Letos, ko v naši knjižnici obeležujemo jubilejno petdeseto obletnico delovanja potujoče knjižnice, se z veseljem oziram nazaj na pot, ki jo je po zaprašenih poteh primorskega podeželja kot prvi v Sloveniji zarisal prav koprski bibliobus.

Če ste kdaj 'okusili' tovrstne knjižnice, potem gotovo veste, da niso namenjene samo izposoji knjig. Bibliobusi so nevidne, nenehno premikajoče se niti, ki povezujejo najbolj oddaljene v skupnosti, skupnosti pa naprej v mrežo znanja in kulture, ki se širi po vsej Sloveniji in širše. Vsakodnevna bibliobusna potovanja, pa naj tečejo skozi vasi ali mesta, doline ali vzpetine, ob soncu, megli, ledu ali žledu, niso vedno lahka, so pa zato tisočerkokrat povrnjena z nepozabnimi zgodbami, ki jih vsakič znova in vsakič drugače pišejo

bralci in drugi obiskovalci. Vsaka zgodba, vsak obisk, vsak nasmeh bralca, ki je našel svojo knjigo, je dragoceni mozaik te petdesetletne zgodbe.

V abrahamovem letu se zato s hvaležnostjo spomnimo pionirjev, ki so pred pol stoletja zagnali motor prvega slovenskega bibliobusa. Njihova vizija in vztrajnost sta v slovenski kulturni prostor zasedla idejo o potujočem knjižničarstvu. In danes je ta ideja živa bolj kot kdaj koli prej, saj se naši 'bibliobusarji' s knjigami ne ustavljajo le na predvidenih postajališčih, ampak tudi v srcih vseh ljudi, ki te knjige berejo in živijo.

Želim si, da bi vse nas v prihodnost vodila ista strast do knjig, znanja, povezovanja in skupnosti, kot je usmerjala naše predhodnike. Da bi se bibliobusne poti nadaljevale še mnogo let, da bi bile prepolne zgodb, ki čakajo, da jih odkrijemo. Spoštovani potujoči knjižničarke in knjižničarji, hvala vam, da ste del teh čudovitih poti.

Srečno!

LUANA MALEC,
DIREKTORICA OSREDNJE KNJIŽNICE SREČKA VILHARJA KOPER

ZA VSAKO ŠTEVILKO SE MESTO NAJDE

STATISTIKA POTUJOČIH KNJIŽNIC V LETU 2022

MATJAŽ STIBILJ,
PREDESNIK IO SEKCIJE ZA POTUJOČE KNJIŽNICE PRI ZBDS,
VALVASORJEVA KNJIŽNICA KRŠKO

Potujoče knjižnice imajo posebno vlogo pri zagotavljanju dostopa do knjižničnih storitev, še posebej v manjših in oddaljenih skupnostih. Visoka stopnja aktivnosti, obsežna mreža postajališč, naraščajoče število članov in vedno več izposojenega gradiva kažejo na pomen teh premikajočih se objektov za spodbujanje bralne pismenosti, kulture in družbene vključenosti tudi v času, ki vedno bolj stremi k vsemu digitalnemu. Petdeset let po tem, ko je prvi bibliobus zapeljal po koprskih cestah, so potujoče knjižnice v dobri kondiciji.

Kakopak je prizadevanja in dosežke potrebno podkrepiti s številkami, ki so, hvala stvarniku, še malenkost spodbudnejše kot minule čase. Pa naj pisec tega poročila na tem mestu in na samem začetku po stari slovenski navadi nekoliko potarna, kako težko je bilo prepričati kolege, no, vsaj nekatere, da so iz svojih zbirk podatkov posredovali potrebne statistične vrstice. Seveda pa je potrebno to razumeti, in to mislim popolnoma resno, tudi kot dokaz obremenjenosti in prezaposlenosti potujočih knjižničarjev, ki jim je njihovo delo ljubo, a ga je lahko včasih preveč,

da bi ob tem vnaprejšnjem trošili čas še za izpolnjevanje raznoraznih obrazcev in poročil.

Objavljeni statistični podatki so takšni, kot so jih posredovale posamezne potujoče knjižnice. Na žalost nam, kljub navodilom, statistik ni uspelo poenotiti in se nedoslednosti, predvsem pri podatkih o izposoji gradiva, še vedno pojavljajo.

VOZILA POTUJOČIH KNJIŽNIC

Število vozil v naši 'jati' od leta 2020 ostaja nespremenjeno. To pomeni, da po Sloveniji, z občutkom seveda, drvi trinajst vozil potujočih knjižnic, od tega dva bibliokombija (enega si delita Knjižnica Domžale in Knjižnica Franceta Balantiča Kamnik), pet bibliobusov na podvozju tovornjaka in šest na podvozju avtobusa. V letu 2022 nobeno od vozil ni bilo zamenjano in je njihova povprečna starost znašala enajst let. Sta pa bili v letu 2023 nabavljeni kar dve novi, ki bosta v statistični pregled vključeni v naslednji ediciji *Potujočih novic*, si pa lahko o njima kaj več preberete že v tej številki. Z lastnimi sanitarijami se lahko pohvalijo le

tri vozila, na kar desetih od trinajstih pa je omogočen dostop tudi gibalno oviranim osebam, kar še dodatno prispeva k dejstvu, da je potujoča knjižnica res dostopna vsem. Brez dostopa za gibalno ovirane sta le oba kombija in starosta, bibliobus Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota. Naša vozila so v letu 2022 prevozila 131.000 km, toliko jih je na primer v letu 2018 preletel Donald Trump kot ameriški predsednik na mednarodnih obiskih. Upam si trditi, da je bil naš ogljični odtis boljše izkoriščen.

Potujoča knjižnica	Tip vozila	Leto izdelave	Kilometri 2022	Dostop za gibalno ovirane osebe	WC na vozilu
AJDOVŠČINA	Bibliobus (podvozje tovornjaka)	2012	6.444	Da	Ne
DOMŽALE*	Kombi	2012	2.570	Ne	Ne
KAMNIK*			8.613		
KOPER	Bibliobus (avtobusno podvozje)	2018	7.500	Da	Da
LJUBLJANA	Bibliobus (avtobusno podvozje)	2007	9.000	Da	Da
MARIBOR	Bibliobus (avtobusno podvozje)	2015	17.639	Da	Da
MURSKA SOBOTA	Bibliobus (avtobusno podvozje)	2000	14.252	Ne	Ne
NOVA GORICA	Bibliobus (avtobusno podvozje)	2005	9.764	Da	Ne
NOVO MESTO	Bibliobus (podvozje tovornjaka)	2016	10.500	Da	Ne
POSAVSKA POTUJOČA KNJIŽNICA	Bibliobus (podvozje tovornjaka)	2020	12.000	Da	Ne
POSTOJNA	Bibliobus (podvozje tovornjaka)	2017	9.832	Da	Ne
PTUJ	Bibliobus (avtobusno podvozje)	2019	8.800	Da	Ne
TOLMIN	Bibliobus (podvozje tovornjaka)	2001	10.000	Da	Ne
TRŽIČ	Kombi	2005	3.895	Ne	Ne

*Knjižnice Domžale in Knjižnica Franceta Balantiča Kamnik si delita isto vozilo.

skupaj: 130.809

Bibliobusi

OBČINE, POSTAJALIŠČA IN ODPRTOST ZA UPORABNIKE

Kar devetdeset slovenskih občin se lahko pohvali s tem, da se po njihovih cestah prevažajo knjige in znanje. Ker pa so potujoče knjižnice tudi ekspanzivna vrsta, njihova vozila prestopajo meje naše dežele in se podajajo na pot še k sosedom. Vozila štirih potujočih knjižnic namreč obiskujejo tudi naše zamejce. Bibliobus murskosoboške knjižnice ima pet postajališč na Madžarskem, novogoriški obiskuje tri postajališča v Italiji, novomeški dve postajališči na Hrvaškem, koprski pa obiskuje celo dve sosednji državi, Italijo in Hrvaško. Te obiske finančno podpira Urad Vlade republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

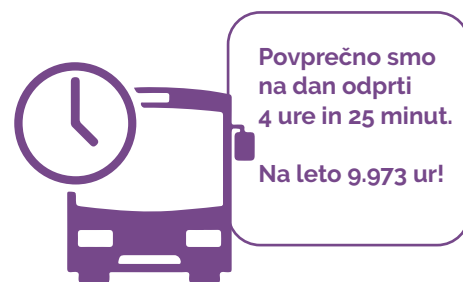
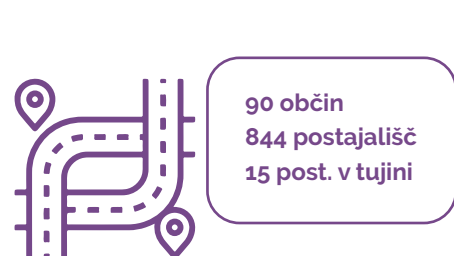
Ponekod pa še vedno ostajajo brez potujočih knjižničnih storitev, na območju osrednjih območnih knjižnic Celje in Ravne na Koroškem tako ne deluje niti eno vozilo potujoče knjižnice. Nadejamo se, da bodo semena 'potujočnosti' kmalu vzkli tudi tu. Na postajališčih širom po Sloveniji mesečno zraste 844 majhnih, začasnih, a popolnoma opremljenih knjižnic, pravljinih sob, razstavnih prostorov in točk srečevanja. V letu 2022 je bilo uvedenih sedem, opuščeni pa šest postajališč, kar kaže na to, da imajo potujoče knjižnice precej stalno lokacijsko prisotnost in ne odpirajo množično novih postajališč. Najbrž

tudi zaradi tega, ker bi bil fizični obisk le-teh nemogoč ob že tako prenatrpanih razporedih obiskov. Povprečen čas postanka vozil na postajališču je 46 minut, od najmanj 25 minut povprečno v Domžalah, do najdlje 80 minut v Mariboru, kar kaže na različne pristope posameznih potujočih knjižnic in različne potrebe okolja, ki ga oskrbujejo.

Povprečen slovenski bibliobus je bil po rednem razporedu na terenu 16 delovnih dni na mesec. Bibliobus Lavričeve knjižnice Ajdovščina je dodal 4 nove delovne dni in je tako po novem na terenu 4 dni vsak teden. Po številu dni na terenu prednjačijo Maribor, Murska Sobota in Postojna, ki vozijo po 5 ali celo 6 dni tedensko. Potujoče knjižnice so za uporabnike dnevno odprte povprečno 4 ure in 25 minut, kar v letnem seštevku pomeni 9.973 ur. V letu 2021 je bila odprtost za 820 ur manjša predvsem zaradi še veljavnih epidemioloških omejitev. Izostankov v lanskem letu ni bilo veliko, bili pa so posledica predvsem okvar na vozilih in odsotnosti šoferjev.

Glede na čas, ki ga vozila preživijo na poti, je zaposlenim na voljo le nekaj več kot poldruha ura za pripravo gradiva in ostala opravila, ki jih je potrebno postoriti pred odhodom na teren. Vozila dnevno prebijejo na terenu 6 ur in 18 minut, za vožnjo med postajališči pa bibliobusi dnevno v povprečju porabijo 2 uri.

Potujoča knjižnica	Občine	Postajališča	Tujina	Dodana postajališča	Opuščena postajališča	Dnevi terena -mesečno	Dnevi terena - letno	Povprečen čas postanka (minute)	Odprtost na dan	Teren na dan	Skupno število ur odprtosti za uporabnike 2022
AJDOVŠČINA	3	68	0	0	0	16	160	51	3:45	5:26	834
DOMŽALE	2	21	0	0	0	6	61	25	5:00	5:30	300
KAMNIK	1	25	0	0	0	8	73	45	5:49	6:36	442
KOPER	6	73	5	0	0	16	150	40	5:30	7:00	800
LJUBLJANA	10	47	0	0	0	19	184	60	5:00	6:00	826
MARIBOR	11	46	0	1	1	25	264	60	6:00	11:00	1.463
MURSKA SOBOTA	12	73	5	0	0	22	231	40	4:00	6:00	924
NOVA GORICA	6	85	3	1	0	17	170	47	3:56	5:42	665
NOVO MESTO	12	68	2	0	0	16	147	80	4:30	6:30	554
POSAVSKA POTUJOČA KNJIŽNICA	5	96	0	4	4	16	160	38	3:51	6:26	615
POSTOJNA	2	73	0	0	0	20	223	43	5:10	6:30	1.162
PTUJ	16	55	0	1	0	16	161	42	3:30	6:30	564
TOLMIN	3	88	0	0	1	16	160	34	3:09	6:00	503
TRŽIČ	1	26	0	0	0	10	115	33	2:48	3:02	321
Skupaj:	90	844	15	7	6	223	2.259	46	6:158	88:12	9.973
					povprečje	16	162		4:25	6:18	712

Za pripravo povprečno 1 ura 40 minut
Vožnja povprečno 2 uri

Postajališča in odprtost za uporabnike

ČLANI, OBISK, IZPOSOJA

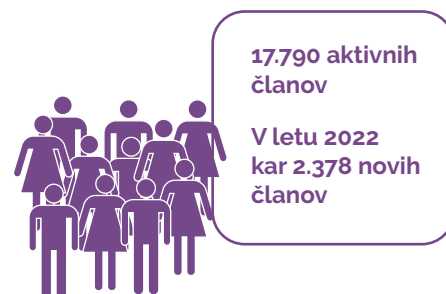
Na potujoče knjižnice zahaja 17.790 aktivnih članov. V primerjavi s prejšnjim letom se je to število povečalo kar za 1.118 in je preseгло predkoronske številke. Tudi vpis novih članov v letu 2022 je bil rekorden, saj se nam je pridružilo 2.378 novih članov. Primerjava števila članstva v nekoliko daljšem časovnem obdobju kaže, da je le-to precej stalno.

Zanimiva je struktura aktivnih članov in novih vpisanih članov; leta 2010 je bilo na primer med aktivnimi člani 56 %

mladine, leta 2022 je ta številka skoraj enaka, namreč 55 %. Je pa delež na novo vpisane mladine višji, leta 2010 je bil ta delež 74 %, leta 2022 pa kar 79 %. Bibliobusi, ki obiskujejo osnovne šole, imajo letno namreč velik priliv novih mladih članov, ki pa po koncu šolanja potujoče knjižnice večinoma ne obiskujejo več.

Gradivo je bilo izposojeno 757.404-krat, številka je celo nekoliko višja kot lani, obisk pa je po podatkih iz COBISS-a nekoliko upadel, čeprav je, kar ugotavljamo vsako leto, fizični obisk dejansko precej večji, kot ga prikazujejo

uradne evidence, saj bibliobuse obiskujejo tudi uporabniki, ki v sistemu niso zabeleženi. Po podatkih iz COBISS-a potujoče knjižnice na uro odprtosti obišče povprečno 15 obiskovalcev, izposodijo si okoli 78 enot gradiva.

Potujoča knjižnica	Aktivni člani	Od tega mladina	Novovpisani člani	Od tega mladina	Obisk (COBISS)	Izposoja gradiva	Knjižno gradivo	Neknjižno gradivo	Serijske publikacije
AJDOVŠČINA	1.175	582	84	69	10.464	48.071	46.022	1.473	576
DOMŽALE	345	173	43	29	2.251	4.470	3.975	0	56
KAMNIK	372	170	42	22	3.313	17.297	16.748	549	124
KOPER	834	429	131	98	3.243	11.280	6.628	120	0
LJUBLJANA	1.134	379	175	88	9.826	33.218	31.594	1.622	2
MARIBOR	2.778	1.718	495	430	25.369	159.904	156.072	2.297	1.535
MURSKA SOBOTA	1.609	958	234	217	12.404	51.142	49.877	1.089	176
NOVA GORICA	2.017	1.107	174	130	19.784	57.262	52.320	4.397	545
NOVO MESTO	1.324	792	119	73	9.455	77.035	65.057	11.978	0
POSAVSKA POTUJOČA KNJIŽNICA	1.165	778	413	323	6.986	28.378	26.996	1.184	198
POSTOJNA	689	260	41	29	6.364	22.304	22.083	221	33
PTUJ	2.813	1.753	385	350	19.800	181.906	69.838	2.761	3.807
TOLMIN	1.216	531	57	42	10.466	48.060	45.750	1.185	1.125
TRŽIČ	319	146	28	18	4.060	17.077	16.003	362	712
Skupaj:	17.790	9.776	2.421	1.918	143.785	757.404	608.963	29.238	8.889
		55%		79%					

Člani, obisk, izposoja

ZBIRKA GRADIVA

Leta 2022 je bilo nabavljenih 17.539 enot gradiva, kar 2.457 enot manj kot leto prej. Do neke mere je to posledica dejstva, da za Posavsko potujočo knjižnico,

ki je začela delovati konec leta 2020, ne nakupujejo več toliko gradiva za popolnitev zbirke, a je bilo ne glede na to za prav vse potujoče knjižnice nabavljenega manj gradiva kot v prejšnjem letu. Upad nabave je tudi sicer preč problem, saj se je na primer leta

2010 za potujoče knjižnice nabavilo kar 24.509 enot gradiva, v letu 2022 pa bi bil, če ne bi bilo Posavske potujoče knjižnice, prirast gradiva le v višini 15.044 enot, kar pomeni za 38 % manj nakupljenega novega gradiva. Istočasno pa sta se povečala obisk za 13 % in izposoja za 11 %.

Potujoča knjižnica	Gradivo na vozilu	Vse gradivo	Prirast gradiva	Prirast knjižnega gradiva	Prirast neknjižnega gradiva	Prirast serijskih publikacij
AJDOVŠČINA	3.076	24.759	603	591	12	0
DOMŽALE	698	9.184	66	66	0	0
KAMNIK	3.000	7.616	334	316	18	8
KOPER	6.200	19.678	881	875	6	0
LJUBLJANA	5.900	62.529	1.223	1.186	33	4
MARIBOR	11.000	116.693	2.988	2.916	32	40
MURSKA SOBOTA	10.672	59.186	2.522	2.465	9	48
NOVA GORICA	5.700	51.200	1.319	1.194	107	18
NOVO MESTO	7.500	45.000	773	773	0	0
POSAVSKA POTUJOČA KNJIŽNICA	4.500	16.360	2.046	1.962	74	10
POSTOJNA	4.800	24.000	591	582	9	0
PTUJ	6.900	53.098	3.037	2.978	59	45
TOLMIN	6.920	44.169	730	691	10	29
TRŽIČ	1.757	5.997	426	411	0	15
Skupaj	78.623	539.469	17.539	17.006	369	217

Zbirka gradiva

Upam, da ne bo nikogar zamikalo, da bi te podatke interpretiral na način, da manj kot 'potujočniki' dobijo, bolj so uspešni. Predvsem gre pri vsem skupaj velika pohvala zaposlenim na potujočih knjižnicah, saj kljub manjši ponudbi novega gradiva svoje uporabnike uspejo zadržati in ob njih pridobivajo tudi nove. Vsega skupaj bibliobusi prevažajo nekaj manj kot 80.000 enot gradiva, obstajajo pa velike razlike med zalogo na posameznih vozilih, ki bi nekako morala imeti podobno kapaciteto.

ČLANARINA, OPOMINI, ZAMUDNINE

Še ne prav dolgo tega je bilo na potujočih knjižnicah svetoskrunsko razmišljati o članarinah, leta 2022 pa jo je zaračunavalo že sedem njih. Na desetih zaračunavajo opomine, na trinajstih pa zamudnino. Koprška potujoča knjižnica je do svojih članov še vedno najbolj popustljiva in ne zaračunava nič od naštetega, pošilja pa (brezplačne) opomine članom, ki so se na izposojeno gradivo preveč navezali.

DOGODKI

Skoraj na vseh slovenskih bibliobusih, kljub omejenim prostorskim možnostim, poleg izposoje gradiva zaposleni izvajajo še dodatne dejavnosti, kot so ure pravljic, bibliopedagoške ure, predstavitve bibliobusov, uganke meseca, razstave, bralni projekti ...

Potujoča knjižnica	Članarina	Zamudnina	Opomini
AJDOVŠČINA	DA	DA	DA
DOMŽALE	NE	DA	DA
KAMNIK	NE	DA	DA
KOPER	NE	NE	NE
LJUBLJANA	NE	DA	DA
MARIBOR	DA	NE	DA
MURSKA SOBOTA	DA	NE	DA
NOVA GORICA	NE	DA	DA
NOVO MESTO	DA	DA	DA
POSAVSKA POTUJOČA KNJIŽNICA	NE	DA	DA
POSTOJNA	DA	DA	DA
PTUJ	DA	DA	DA
TOLMIN	NE	DA	DA
TRŽIČ	DA	NE	NE

Članarina, zamudnina opomini

ZAPOSLENI

Najpogosteje zasedbo na slovenskih bibliobusih sestavljata dva zaposlena, skupno pa jih na potujočih knjižnicah delo opravlja triintrideset; nekateri izmed njih delajo na potujočih knjižnicah le delno ali občasno.

V zadnjih dveh letih se zaposleni na potujočih knjižnicah in Sekcija trudijo, da bi bilo njihovo delo zaradi težjih pogojev, v katerih ga opravljajo, tudi finančno ovrednoteno, npr. z uvedbo posebnega dodatka. Vsi se namreč zavedamo, da so zaposleni na potujočih knjižnicah srce in duša teh knjižnic in svojo službo opravljajo s predanostjo in z ljubeznijo do knjig in svojih uporabnikov.

SEKCIJA NA SPLETU

Naj še spomnim, da je od letos na podstrani Sekcije za potujoče knjižnice na spletni strani ZBDS mogoče na enem mestu najti tudi osnovne informacije, kontakte in postajališča vseh slovenskih potujočih knjižnic. Vabljeni k obisku in oddaji predlogov za dopolnitve ter izboljšave.

www.zbds-zveza.si/sekcija-za-potujoce-knjižnice/

Pot potujočih knjižnic je včasih dolga, zavita in polna presenečenj, a vedno vodi k skupnosti. V prihodnje, ko zagledate bibliobus, ki drvi mimo vas, pomislite na vse zgodbe, ki jih vozi s seboj, in na vse knjižne junake, ki čakajo, da jih odkrijete.

	2005	2010	2015	2019	2020*	2021	2022
IZPOSOJA	639.973	681.317	757.641	774.080	603.345	757.200	757.404
OBISK	145.698	124.590	136.536	139.477	120.093	145.690	143.785
ČLANI	ni podatka	17.135	17.440	17.196	17.049	16.672	17.790
NOVOVPISANI	ni podatka	1.732	1.820	1.688	1.676	1.995	2.421
GRADIVO - prirast	ni podatka	24.929	17.154	18.395	15.856	19.996	17.539
POSTAJALIŠČA	626	656	712	741	833	840	844
Prevoženi kilometri	ni podatka	108.329	104.464	107.184	76.773	117.628	130.809
Odprtost	ni podatka	4 ure 18 minut		4 ure 14 minut		4 ure 16 min	4 ure 25 min
Povprečen čas postanka v minutah	ni podatka	55	47	45	47	48	46

*Epidemija COVID-19, začetek delovanja Posavske potujoče knjižnice

Primerjalna razpredelnica s ključnimi podatki med letoma 2005 in 2022

JUBILEJNIH 50 LET PRVE POTUJOČE KNJIŽNICE V SLOVENIJI

POTUJOČA KNJIŽNICA OSREDNJE KNJIŽNICE SREČKA VILHARJA KOPER PRAZNUJE

LUANA MALEC, ČRT BEVC,
OSREDNJA KNJIŽNICA SREČKA VILHARJA KOPER

Koprska potujoča knjižnica je letos srečala Abrahama, januarja 2023 je namreč dopolnila polnih petdeset let svojega delovanja (1973–2023). V Osrednji knjižnici Srečka Vilharja Koper se je zamisel o potujočem knjižničarstvu porodila že veliko pred letom 1973, ko je z bibliobusom prvič krenila na pot v oddaljene kraje primorskega podeželja. Takoj po drugi svetovni vojni so namreč koprski knjižničarji, podobno kot drugod po Sloveniji, knjige na podeželje pričeli dostavljati s potujočimi kovčki, ki jih danes upravičeno pojmujejo kot predhodnike sodobnega potujočega knjižničarstva.

Knjižni potujoči kovček Osrednje knjižnice Srečka Vilharja Koper.
Foto: Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper

Primorski kmetje so knjige, prinesene v kovčkih, radi sprejemali, število odjemalcev, vključenih v koprsko knjižnično mrežo, se je tako iz leta v leto širilo in postopoma tlakovalo pot prvemu slovenskemu bibliobusu, ki je med bralce koprskega podeželja prvič krenil že v januarju leta 1973.

Za vzpostavitev prve potujoče knjižnice na kolesih je v veliki meri zaslužen

Srečko Vilhar, ravnatelj tedanje Študijske knjižnice v Kopru, kasneje Osrednje knjižnice Srečka Vilharja Koper, ki še danes s ponosom nosi njegovo ime.

Srečko Vilhar se je po strokovne nasvete za vzpostavitev potujoče knjižnice obrnil na Vladimirja Pavliniča, naprednega ravnatelja Mestne knjižnice Rijeka, s katerim sta tudi sicer tesno sodelovala. Prav pod Pavliničevim vodstvom je Mestna knjižnica Rijeka namreč še pred Slovenijo uvedla prvi bibliobus.

Prvi slovenski bibliobus in obiskovalke.
Foto: Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper

Iz zapisnikov delovne skupnosti Študijske knjižnice v Kopru lahko razberemo, da je bila pogodba s TAM-om o ceni in roku dobave vozila podpisana v juliju leta 1972, pa tudi, da je bilo v sodelovanju z Ančko Koržetovo, tedanjo predsednico verifikacijske komisije za samoupravni sporazum s področja knjižničarstva iz NUK-a, s 1. januarjem 1973 prvič sistematizirano in ovrednoteno delovno mesto knjižničarja za potujočo knjižnico.

Nova knjižnična pridobitev je bila javnosti predstavljena na slavnostni otvoritvi 23. januarja 1973, pred tem pa še s člankom *V Kopru prva avtoknjižnica v Sloveniji*, ki je bil 12. 1. 1973 objavljen v *Primorskih novicah*. 'Avtoknjižnico' je na podvozju TAM-ovega furgona 2001 izdelalo mariborsko podjetje Karoserist. Ravnatelj Srečko Vilhar je o tem povedal: »Potujoča knjižnica v obliki večjega avtomobila (TAM 2001), ki ga je mariborsko podjetje Karoserist predelalo za potrebe knjižničarstva, ima predvsem to dobro lastnost, da zaradi svoje trdnosti in okretnosti lahko obiskuje tudi tiste odročne vasi in zaselke, do katerih peljejo slabše ceste. Druga dobra lastnost bibliobusa pa je v tem, da se obiskovalec v njem lahko udobno giblje in si sam izbira knjige s polic.« V članku so še zapisali, da gre za »preizkusni model, in če se bo obnesel, podjetju ne bo manjkalo kupcev. Že zdaj se zanimajo zanj slovenske regionalne knjižnice, v prvi vrsti Mariborska.«

Manjši TAM-ov avtobus koprskje knjižnice je krajanom v oddaljene vasi treh obalnih občin dnevno privražal približno 2.000 knjig. Police v vozilu so bile že takrat rahlo nagnjene navzgor, prav tako kot v današnjih bibliobusih, knjige pa so bile nanje pritrjene z močno elastiko, da jih ne bi med tresenjem po vaškem makadamu premetavalo po vozilu. Poudariti velja, da je bil že prvi koprski (slovenski) bibliobus opremljen tudi s knjižnim katalogom in kartotekami bralcev, bil je torej prava knjižnica v malem, četudi na kolesih.

Čeprav je bil bibliobus sprva namenjen le trem obalnim občinam (Koper, Izola in Piran), je kmalu razširil svoja izposojevališča še na območja Divače, Sežane, Hrpelja-Kozine in Ilirske Bistrice. Tako so potujoči pionirji z rednimi postanki, ki so jih vsakih štirinajst dni

opravili v kar 83 primorskih vaseh, že prvo leto s knjigo 'okužili' 2.350 novih bralcev. Z biliobusom so se ustavljali sredi vasi, vedno na istem mestu in ob istem času, da so jih ljudje lažje poiskali. Krajanje so na prihod opozorili z glasbo, ki se je daleč naokoli razlegala preko zvočnika, montiranega na strehi vozila. Na vsakokratni obisk bibliobusa so zelo vplivale trenutne vremenske razmere in seveda letni časi. Vaščani so veliko brali ob deževnih dneh in dolgih zimskih večerih, ko so imeli več prostega časa. V vročih poletnih dneh pa je bibliobus 'počival', saj je bilo vaščanom nesmiselno ponujati knjige v branje, ko so bili od jutra do mraka na poljih.

Dotrajan bibliobus so v koprski knjižnici leta 1981 nadomestili z novim, ki je bil za razliko od prvega izdelan na kamionskem podvozju. Z drugim bibliobusom so informacije, branje in kulturo po obalno-kraškem zaledju prevažali nadaljnjih šestnajst let.

Drugi Bibliobus osrednje knjižnice Srečka Vilharja Koper med leti 1981 in 1997 in njegovi obiskovalci. Foto: Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper

Naslednji bibliobus, v Osrednji knjižnici Srečka Vilharja Koper tretji, je leta 1997 izdelalo podjetje AS Remont iz Domžal, in sicer na podvozju tovornjaka Renault M 230.10. Nakup so omogočili Ministrstvo za kulturo RS, Mestna občina Koper, Občina Ilirska Bistrica, Občina Hrpelje-Kozina, Občina Divača, Občina Izola in Občina Piran. Opremljen je bil po tedaj najsodobnejših evropskih standardih, bil pa je tudi dvakrat daljši od svojih predhodnikov. Nov bibliobus je z elektronskim knjižničnim katalogom in avtomatizirano izposajo tudi bolje podpiral strokovno delo knjižničarjev.

Z dnevnim izborom 5.000 knjig, revij, zgoščenk in DVD-jev je privlačal vaščanom pestro in ažurno ponudbo. Svetel, prostoren in klimatiziran, pa tudi z računalniki, videorekorderjem, televizorjem, oblazinjenimi sedeži, tekočo vodo in WC-jem jih je gotovo že močno spominjal na udobje stacionarne knjižnice.

Tretji koprski bibliobus se je po enaindvajsetih letih vožnje že močno opešan poslovil od slovenskih cest in leta 2018 začel novo zgodbo v Republiki Srbski. Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper ga je namreč brezplačno predala v upravljanje Narodni in univerzitetni knjižnici Republike Srbije, da bi ta z njim vzpostavila novo mrežo potujoče knjižnice v Bosni in Hercegovini. Predaja bibliobusa, ki je bil prvi tovrsten na območju Bosne in Hercegovine, je imela tudi velik kulturni pomen za Slovenijo, saj se med drugim ustavlja tudi v krajih, v katerih živi slovenska manjšina in jim tako redno prinaša knjige v slovenskem jeziku. Koprskemu zgledu so kasneje sledili tudi drugi dotrajani slovenski bibliobusi.

Bibliobus osrednje knjižnice Srečka Vilharja Koper med leti 1997 in 2018. Foto: Luana Malec

Današnji, v Osrednji knjižnici Srečka Vilharja Koper že četrti bibliobus, je leta 2018 izdelalo podjetje Fera Avto. Z avtomatskim menjalnikom, zračnim vzmetenjem, klimatsko napravo, pomično tendo, dvizno ploščadjo in

drugo sodobno opremo je še prijaznejši – ne samo obiskovalcem, temveč tudi zaposlenim.

Sedanji bibliobus v Ospu. Foto: Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper

Prestopa pa že tudi slovenske meje. Z njim se namreč koprski knjižnica mesečno ustavlja ne samo na triinšesdesetih postajališčih v šestih Obalno-kraških občinah (Kopru, Izoli, Piranu, Divači, Hrpeljah-Kozini in Ilirski Bistrici), temveč tudi v Italiji (Nabrežina in Devin) in na Hrvaškem (Umag, Buzet in Pulj). Pogostost in dolžino postanka prilagaja številu in potrebam bralcev, zato je tudi časovni razpon zelo raznolik. Pravico enakega dostopa do knjižničnega gradiva in informacij, deklarirano v IFLA/ UNESCO Manifestu o splošnih knjižnicah (1994) in predpisano z zakonskimi določili, utrjuje s postanki v krajih, kjer v bližini ni javnih knjižnic, obiskuje pa tudi delavce v tovarnah, učence in učitelje v slovenskih in italijanskih osnovnih šolah in vrtcih ter tudi posebne skupine uporabnikov, ko je denimo Don Pierinova skupnost za pomoč odvisnikom. Izposajo knjižničnega gradiva širi z naborom storitev in dejavnosti, od pravljicnih uric za najmlajše do delavnic za spodbujanje bralne in informacijske pismenosti, s katerimi skuša v čim večji meri udeležiti knjižnične vloge, opredeljene v *Strokovnih priporočilih in standardih za splošne knjižnice*. Svojo dejavnost pa širi tudi s premičnimi zbirkami knjig, ki so za določen čas na voljo uporabnikom v posebnih socialnih okoljih (bolnišnicah, zaporih, domovih za starejše in vrtcih) in storitvijo *Halo knjiga*, brezplačno izposajo in dostavo gradiva na dom, namenjeno vsem občanom, ki iz zdravstvenih ali drugih razlogov ne morejo do knjižnice.

Bibliobus pod kraškimi robom. Foto: Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper

BIBLIOBUS KNJIŽNICE IVANA POTRČA PTUJ JE V LETU 2023 PRAZNOVAL 20 LET DELOVANJA

TJAŠA MRGOLE JUKIČ, VODJA POTUJOČE KNJIŽNICE,
KNJIŽNICA IVANA POTRČA PTUJ

Še danes se spominjam dne, ko sva s Srečkom Vrečarjem pripeljala prvi bibliobus iz AS Domžale pred knjižnico. Prevevali so me posebni občutki, ponos in tudi strah. Zmagali smo, imamo ga, kako je lep, pa tudi vprašanje, ali ga bodo bralci sprejeli. Ko sem Srečka vprašala, koliko smo mu dolžni za vožnjo bibliobusa, je odgovoril: »Nič. V veliko čast mi je, da sem na Ptuj lahko pripeljal prvi bibliobus.« S 1. septembrom 2003 smo ga zaposlili.

Težko verjamem, da je od takrat preteklo že 20 let. Za nas, ki smo bili del razvoja te dejavnosti vse od nakupa in zbiranja sredstev, postavitve postajališč, prenosov podatkov vsako jutro, navezave stikov s šolami in vrtci ter zavodi, uvedbe bibliopedagoškega dela, pripovedovanja pravljic na busu, sodelovanja z domovi starejših in končno do uvedbe RIFD, je praznovanje obletnice velik praznik in obenem obujanje zavedanja o pomembnosti našega dela za družbo, za ljudi.

V knjižnici se lahko pohvalimo, da imamo okoli 2.800 aktivnih članov, obiskujemo 20 osnovnih šol, 18 vzgojno varstvenih zavodov in 6 zavodov. V letu 2022 smo izposodili približno 76.000 enot knjižničnega gradiva, pripovedovali preko 50 pravljic in vpisali preko 400 novih članov.

Ponosni smo na svoje lastne projekte, ki obsegajo bibliopedagoško delo s prvimi razredi osnovnih šol, in *Čajanke*, ki smo jih začeli projektno izvajati v letu 2023, na katerih pripovedujemo pravljice in se na koncu ob čaju še malo družimo. Enote Doma upokojencev Ptuj so opremili s knjižnimi policami, katere napolnimo z našim gradivom, tamkajšnje zaposlene pa smo tudi izobrazili in predstavljajo vez med nami in stanovalci.

V letu 2023 smo se povezali tudi z Vrtcem Ptuj, ki ima več enot. Redno obiskujemo le eno, ostale nas obiskujejo

ob petkih, ko nismo na terenu, dve enoti pa s kolegom Bojanom Petkom obiščeva izven urnika. Pravljice in bonbona so ob obiskih seveda deležni vsi.

Rezultati našega dela, sodelovanje z mnogimi uporabniki in vodji skupin, med njimi učitelji, vzgojitelji, šolski knjižničarji, pedagoški delavci v domovih in drugi, vse to je botrovalo temu, kako smo si praznovanje zastavili. Načrtovali in izvedli smo dva dogodka, namenjena različnim ciljnima skupinama, *Festival potujoče knjižnice* (za najmlajše in najstarejše) ter *Svečana akademija* (za financerje, poslovne partnerje, sodelavce in kolege ter uporabnike).

Sicer pa smo praznovanje razširili skozi vsoto leto.

PLAKAT

Leto praznovanja smo naznanili s plakatom, ki ga je 1. januarja 2023 v velikosti 5,80 x 3 m kolega Bojan Petek postavil na steni notranjega dvorišča ptujske knjižnice in tako je 2. januarja 2023, ko se na dvorišču knjižnice tradicionalno zberejo pohodniki, obiskovalce pričakala velika slika bibliobusa. Namen smo dosegli, plakat so opazili, obenem pa je služil tudi kot odlična kulisa za fotografiranje.

FESTIVAL POTUJOČE KNJIŽNICE

Ko smo snovali festival, smo razmišljali o ciljnih skupinah, ki jih z bibliobusom ne dosežemo. To so na primer ptujski otroci, ki nas ne poznajo, ker so osnovne šole in vrtci, ki jih sicer obiskujemo, izven mesta. Zato smo navezali stike s ptujskimi šolami in vrtci in se dogovorili za uro obiska, saj nismo želeli, da bi prišli vsi hkrati. Dogovarjanje je prevzel Primož Potočnik in steklo je kot po maslu. Na festival smo povabili tudi posameznike, ki obiskujejo stacionarno knjižnico, ter seveda skupine starejših iz Doma upokojencev Ptuj, upokojenskega društva ter člane bralnega krožka iz naše knjižnice.

Trije zaposleni na oddelku potujoče knjižnice smo k projektu povabili še kolege z drugih oddelkov ter za izvedbo dogodka določili prvi petek v juniju, to naj bi bilo 2. junija, ob tem pa ciljali na lepo vreme in že zaključene šolske ocene.

Otvoritev dogodka, ki je potekala na osrednjem dvorišču knjižnice, so pripravili otroci s podružnične šole Sv. Andraž, to je šola, ki jo obiskujemo z bibliobusom, nato pa so se zvrstile vsebine pripravljene programa:

Slika za spomin.
Foto: Alfi
Zavrnik
(arhiv KIPP)

- obisk bibliobusa, na katerem je radovedneže sprejemal Bojan Petek, skupine obiskovalcev pa smo pred bibliobusom fotografirali in jim fotografije tudi posredovali;
- na južnem dvorišču sta skupine pričakala klovna (Brata Malek) in zabavala otroke;
- po otvoritvi festivala smo na osrednjem dvorišču postavili igrala in pekli kokice;
- potekala je delavnica risanja bibliobusa, nastala dela smo nato razstavili, za kar je poskrbela Mateja Milošič;
- v pravljčni sobici sta vsake pol ure otroke s pravljico pričakali Liljana Klemenčič in Leonida Mesarič;
- v razstavišču so si lahko obiskovalci v izvedbi Tjaše Mrgole Jukič ogledali kamišibaj;
- ob začetku vsake ure je bilo v prostoru spodnje čitalnice za odrasle organizirano vodstvo po razstavi *20 let potujoče knjižnice Ptuj*, izvajala ga je Tjaša Mrgole Jukič;
- s spremstvom Božene Kmetec – Friedl je bil odraslim obiskovalcem ponujen ogled knjižnice s posebnim poudarkom na Ivanu Potrču;
- v Potrčevi sobi je Anja Ogrizek pripravila srečanje bralnega kluba;
- pri izhodu z dvorišča pa smo postavili še stojnico z baloni in jih podarjali vsem, ki so festival zapuščali, za kar je skrbel Luka Gajšek.

Pri izvedbi festivala smo sodelovali praktično vsi zaposleni.

Pravljice, kamišibaj in klovni ... to je bila zabava.
Foto: Alfi Zavrnik (arhiv KIPP)

20 let, 20 vaz z rožami. Foto: Sandi Kelc (arhiv KIPP)

Festivalskega dogajanja, ki je trajalo od 9. do 13. ure, se je udeležilo okoli 950 obiskovalcev, kar nas je prijetno presenetilo, še posebej presenečeni pa smo bili nad številčnostjo prijav na pravljčne urice, ki jih je bilo toliko, da smo jih komaj uspeli uvrstiti v program.

Namen festivala je bil dosežen. Otroci so uživali v predstavah in kokicah, domov so odhajali z balonom ter veseli, zadovoljni in polni vtisov. In doma so o vsem doživetem navdušeno pripovedovali – ni je boljše reklame kot ustna pohvala uporabnikov!

Zadovoljni so bili tudi starejši, ki jih je razveselilo druženje z najmlajšimi.

RIFD

Za lažje in hitrejše delo smo ob 20. obletnici delovanja prejeli darilo – RIFD. Na to smo se pripravljali poleti, z delom pa pričeli 3. septembra (več o tem v članku Bojana Petka).

SVEČANA AKADEMIJA

7. septembra smo na dogodek povabili še naše financerje iz 16 občin, partnerje, sodelavce, kolege iz celotne Slovenije ter uporabnike. Ideje o poteku dogodka so se kar vrstile in ponosna sem, kako lepo nam je uspelo. Tudi kuliso smo pripravili sami.

Dogodek se je odvijal na dvorišču, na prostem. Tudi tokrat smo imeli srečo z vremenom. Za kuliso smo uporabili plakat bibliobusa, 3 kolesa, ki so predstavljala 3 zaposlene na oddelku potujoče knjižnice, za obeleženje 20 let pa smo postavili 20 steklenic, ki smo jih pobarvali zlato in so postale vaze za rože. Oder, na katerem je nastopil pianist in igravec Jure Ivanušič, smo postavili na sredo trate.

Utrinki s Slavnostne akademije. Foto: Sandi Kelc (arhiv KIPP)

Najužnem dvorišču smo izdelali kažipote z imeni vseh 16 občin, po katerih vozimo z bibliobusom. V razstavišču smo pripravili razstavo *20 let potujoče knjižnice Ptuj*, ki smo jo postavili na samostojnih panojih ter s tem omogočili, da z njo gostujemo tudi drugod.

Ob nagovorih direktorice Knjižnice Ivana Potrča Ptuj Milene Doberšek in vodje Potujoče knjižnice (moja malenkost) so nas nagovorili še Nuška Gajšek, županja Mestne občine Ptuj (v imenu vseh ostalih županov), Marjan Gujtman z Ministrstva za kulturo in Matjaž Stibilj, predsednik Sekcije za potujoče knjižnice pri ZBDS.

Še posebej pa smo bili hvaležni čestitk, ki so jih izrekle pomočnica ravnateljice Osnovne šole Videm Manja Vinko v imenu vseh 20 osnovnih šol, ravnateljica Vrtca Ptuj Mateja Lobenwein v imenu vseh 18 vrtcev in strokovna vodja Doma upokojencev Ptuj Jožica Hudžar v imenu 4 enot doma.

Vse, kar smo pripravili, je bilo odlično, ampak šele tople in hvaležne besede naših uporabnikov so bile tiste, ki so utrdile občutek, da delamo dobro in prav.

Večer smo zaključili s torto in druženjem.

Hvala vsem kolegom potujočnikom, ki ste se udeležili dogodka in trenutke delili z nami.

Utrinki s Slavnostne akademije.
Foto: Sandi Kelc (arhiv KIPP)

PO ZGORNJEM POSOČJU JE ZAPELJAL NOV BIBLIOBUS

JERNEJA BERGINČ,
KNJIŽNICA CIRILA KOSMAČA TOLMIN

Zgodovinsko-politične okoliščine so zagotovo pripomogle k temu, da se je na območju Zgornjega Posočja ohranilo posebno spoštovanje do slovenskega jezika in knjig. Neugodne geografske značilnosti občin Tolmin, Kobarid in Bovec, ki jih določajo dolge razdalje med posameznimi vasmi in kraji ter visok delež prebivalcev, živečih izven občinskih središč s krajevno knjižnico, sta vedno narekovala poseben pristop pri izvajanju knjižnične dejavnosti na največjem knjižničnem območju v Sloveniji.

S Potovalno ljudsko knjižnico tolminskega učiteljstva, ustanovljeno že v začetku 20. stoletja, je Zgornje Posočje dobilo prve zametke potujočega knjižničarstva. Njeno poslanstvo so v šestdesetih letih nadaljevale tolminske knjižničarke s potovalnimi kovčki, leta 1977 pa je v souporabi knjižnic Tolmin, Nova Gorica in Ajdovščina po Soški dolini začel voziti prvi bibliobus. Septembra 2001 je tolminska knjižnica dobila prvi samostojni bibliobus, s katerim je močno okrepila svoje delovanje in pomembno prispevala k ohranjanju bralne kulture in kakovosti življenja prebivalcev največjega knjižničnega območja v Sloveniji. Priljubljenost Potujoče knjižnice jasno kažejo tudi statistični podatki o izposojenem gradivu na bibliobusu, ki na letnem nivoju dosega kar petino vsega izposojenega gradiva v knjižnični mreži tolminske knjižnice.

Ob finančni podpori Ministrstva za kulturo in občin ustanoviteljic se je z uspešno prijavo knjižnice na namenski razpis novembra 2019 začel proces nakupa novega vozila, ki ga je v veliki meri zaznamovala epidemija covid-19. Ta je zahtevala številne prilagoditve tako s strani knjižnice kot izbranega izvajalca in pomembno vplivala na zamik zaključka projekta. V začetku marca 2023 je dotrajani bibliobus odpeljal svoj zasluženi in dolgo pričakovani zadnji 'teren', še pred koncem meseca pa je na pot krenilo novo vozilo.

Novemu bibliobusu smo predstavniki vseh sofinancerjev in številni povabljeni gostje zaželeli srečno pot na otvoritveni slovesnosti 24. marca 2023 v Tolminu. Foto: Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin

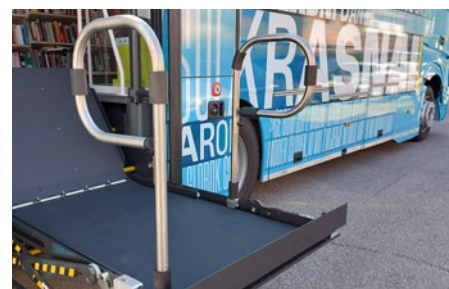

Napoleonov most čez reko Sočo pri Kobaridu. Foto: Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin

NOVO VOZILO PO MERI UPORABNIKA

Pri snovanju novega vozila smo v prvi vrsti zasledovali cilj dobre uporabniške izkušnje in izhajali iz preteklih izkušenj pri delu na Potujoči knjižnici, prepoznanih potreb okolja ter možnosti, ki jih ponujata razvoj stroke in tehnologije. Pozorni smo bili tudi na energetske učinkovitost vozila in kakovost bibliobusa kot delovnega prostora. Pri tem je bila neprecenljiva izdatna pomoč obeh naših potujočih knjižničarjev, ki sta vseskozi aktivno sodelovala z vodstvom knjižnice in v načrtovanje novega vozila vložila vse pridobljene izkušnje, znanje in zares veliko časa.

Nov bibliobus je kot prvi v Sloveniji zasnovan na kamionskem podvozju Mercedes-Benz Actros L, širok je 2,50 m, visok 3,80 m in dolg 10,20 m. Notranja oprema sledi ideji udobnega in sodobnega knjižničnega prostora, dostopnega tudi gibalno oviranim uporabnikom, kar je bila glede na prepoznane potrebe okolja (varovanci domov upokojeencev in Varstveno delovnega centra ter nasploh nadpovprečno velik delež starejšega prebivalstva) posebna prioriteta pri snovanju vozila.

Dostopnost je zagotovljena z vgrajenim avtomatiziranim dvigalom in prostorno ter popolnoma ravno površino notranjosti. Foto: Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin

Prijetnost prostora smo zagotovili z izbiro ustreznih barv in pohištvenih elementov. Na približno sto metrih knjižnih polic in predalov je umeščenih med šest in sedem tisoč enot raznolikega knjižničnega gradiva.

Na bralnikih in tabličnih računalnikih bralci lahko dostopajo tudi do številnih elektronskih virov, ki jih ponuja knjižnica. Foto: Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin

Na podlagi izkušenj in strukture članstva smo otrokom želeli nameniti kar največ prostora. Za razliko od večine slovenskih bibliobusov smo otroški in mladinski del knjižnične zbirke prestavili na

bočno stran vozila in zadnji del namenili odraslim bralcem ter dodatnemu izposojevalnemu mestu.

Frontalna postavitev gradiva na zadnji steni vozila je namenjena izpostavitvi gradiva za odrasle bralce. Foto: Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin

Premični predali s prilagodljivimi sedali omogočajo dovolj sedalnih površin za različne namene. Foto: Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin

Frontalno postavitev slikanic smo ohranili tudi v prostornih knjižnih predalih in jih optimizirali z daljinsko vodenimi izvlekljivimi vodili. Ta omogočajo hitro prilagoditev prostora in izpostavitve gradiva za najmlajše posebej ob obiskih vrtcev in šol. Na postajališčih s starejšimi in/ali gibalno oviranimi uporabniki pa pospravljene predali zagotovijo prostornejšo notranost brez pomembnih ovir za dostop do preostalega knjižničnega gradiva in dovolj prostora za sedenje.

Projekcijsko platno z videoprojektorjem na bibliobusu omogoča izvedbo različnih dodatnih dejavnosti. Foto: Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin

Zadostno število sončnih celic na celotni površini strehe omogoča energetsko samooskrbnost vozila. Foto: Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin

Na novem bibliobusu smo poseben poudarek namenili dobri spletni dostopnosti, ki smo jo zagotovili z zmogljivo večpasovno anteno. Ta omogoča dobro delovanje brezžične spletne povezave na širšem območju vozila za veliko število uporabnikov, hkrati pa skrbi za nemoteno delovanje sistema COBISS. Preudarno izbrana tehnološka opremljenost razširja tudi možnosti uporabe bibliobusa na terenu in postavlja temelje za različna sodelovanja z lokalnimi skupnostmi v prihodnje.

Steklena vrata v vozniško kabino dajejo prostoru dodatno svetlost in zračnost, svetlobnik pa je vgrajen tudi v klimatski napravi na strehi vozila. Udobno temperaturo notranosti v zimskem času zagotavlja vgrajen zračni grelec in stropni IR panel, nemoteno delovanje številnih električnih porabnikov pa zmogljive baterije, ki se napajajo preko sončnih celic, razporejenih po celotni

strehi vozila. Dodaten vir napajanja med vožnjo predstavlja delovanje motorja vozila, omogočen pa je tudi priklop na zunanje električno omrežje. S takšnimi trajnostno naravnanimi ukrepi smo zasledovali cilj učinkovite rabe energije in čim večje samooskrbnosti, kar je eden od skupnih ciljev vseh deležnikov na območju Triglavskega narodnega parka.

BIBLIOBUS KOT DELOVNI PROSTOR

Potujoči knjižničarji preživijo večji del svojega delovnega časa prav na bibliobusu, kar smo se pri zasnovi in opremitvi novega vozila potrudili optimalno upoštevati. Vozniška kabina je od knjižničnega dela ločena z vrati, kar zagotavlja določeno mero zasebnosti zaposlenih. V zadnji del bibliobusa smo umestili sanitarije ter omaro z vgrajenim hladilnikom, mikrovalovno pečico in uporabni prostor za pripravo malice oziroma shranjevanje osebnih stvari.

Da bi zagotovili čim več naravne svetlobe, smo okna umestili po celotni dolžini obeh stranic vozila, na zadnjo steno in ob izposojevalni pult. Foto: Svit Pintar, Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin

Urejeno delovno okolje pozitivno prispeva k zadovoljstvu zaposlenih, kar ima pozitiven vpliv tudi na delo z bralci. Foto: Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin

Pohodna površina kabine je popolnoma ravna, kar pomeni dodatno prednost pri varnem prehajanju v knjižnični del. Vgrajen napredni varnostni sistem vozila zagotavlja varno vožnjo, dodaten kabinski klimatski sistem pa ustrezno temperaturo tudi v tem delu vozila.

ZUNANJA PODOBA

Pri oblikovanju zunanje podobe smo se povezali z domačinom Maticem Lebanom, večkrat nagrajenim grafičnim oblikovalcem, ki je naše želje kreativno preli v 'obleko bibliobusa'. Zagotoviti smo želeli prepoznavnost vozila tako v lokalnem kot širšem okolju in njegovo podobo povezati z bogato pisno kulturno dediščino Zgornjega Posočja. Oblikovalec je z grafično interpretacijo postavil besedila v gibanje, kar je dosegel z razgibano debelino in velikostjo črk, linija besedil pa spominja na strukturo knjižnih polic. Z izbiro barvne sheme smo bibliobusu dodali otroško noto in s tem na nek način zaobjeli celoten spekter potencialnih uporabnikov, ki jim je bibliobus namenjen. Številni pozitivni odzivi domače in širše javnosti potrjujejo, da smo tudi ta del projekta dobro izpeljali.

Ko danes, po prvem pol leta delovanja, pogledamo naš nov bibliobus, smo kljub veliki meri samokritičnosti, ki je seveda posledica zavedanja odgovornosti pri izvedbi tako pomembnega in finančno zajetnega projekta, nanj izjemno ponosni in z veseljem sprejmemo številne pohvale. Že hiter pogled na statistiko izposoje in obiska izkazuje tako večji obisk kot tudi številčnejšo izposajo

gradiva na novem bibliobusu glede na enako obdobje preteklega leta, kar je zagotovo eden od pokazateljev, da so ljudje dobro sprejeli 'novega občana'. Nov bibliobus smo poleg začetnega dneva odprtih vrat v vseh treh občinskih središčih postavili na ogled širši javnosti tudi v sklopu praznovanj *Dan knjižnice* in *Festival zdravja Občine Kobarid*. S tovrstnim vključevanjem želimo storitve Potujoče knjižnice približati širši javnosti, prebivalce pa vedno znova opominjati na dragoceno možnost dostopa do knjig in knjižnice tudi v odročnih krajih v Zgornjem Posočju ter tudi na ta način ozaveščati o pomembnosti branja. Širjenje veselja do branja in vedoželjnosti ter zagotavljanje dostopa do zapisanega znanja in informacij je namreč poslanstvo, ki ga Potujoča knjižnica

s svojo izstopajočo pojavo opravlja s skorajda čarobno močjo. Izjemnega pomena pri tem je nedvomno vloga potujočih knjižničarjev, ki s predanim delom v nezavidljivih pogojih terenskega dela iz dneva v dan temeljno poslanstvo knjižnic srčno opravljajo.

Prepoznavna zunanja podoba. Foto: Svit Pintar, Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin

LJUBLJANA IMA NOV BIBLIOBUS

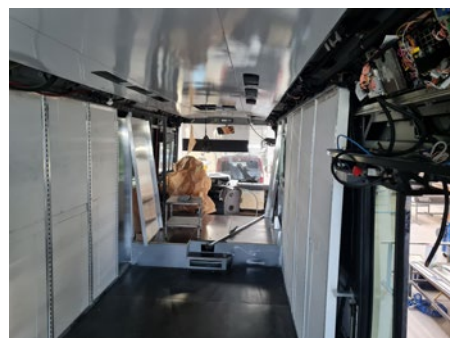
ŠPELA SAMSA,
MESTNA KNJIŽNICA LJUBLJANA

Nov bibliobus nadgradnja zaključena
junija 2023. Foto: Rok Valenčič

Potujoča knjižnica Mestne knjižnice Ljubljana je začela novo poglavje v letu 2023, ko smo končno dočakali naš nov, že peti bibliobus po vrsti. Pogovori o potrebni novi investiciji so se začeli že v letu 2019, takrat je Mestna knjižnica Ljubljana ustanovila delovno skupino za nakup novega bibliobusa. Delovna skupina je vključevala devet članov in njena naloga je bila, da izdela natančno časovnico projekta, ki je vključevala pripravo podrobnega načrta novega bibliobusa glede tehničnih specifikacij in opreme; pripravo dokumentacije, potrebne za pridobitev finančnih sredstev (pismo o nameri občin ter razpisno dokumentacijo za poziv Ministrstva za kulturo); pripravo ponudb, pogodb in izvedbo javnega naročila; organizacijo nakupa; komunikacijo z izvajalci in nadzor nad izvajalci; pripravo finančnih poročil po opravljenem nakupu. V delovni skupini smo sodelovali vsi zaposleni v potujoči knjižnici, računovodstvo, pravnica ter oddelek za informatiko.

Uspešno smo pridobili sredstva od vseh desetih županov (Potujoča knjižnica Mestne knjižnice Ljubljana pokriva 10 občin). V novembru 2021 smo se uspešno prijavi na neposredni poziv Ministrstva za kulturo za sofinanciranje nakupa bibliobusa, v februarju 2022 pa je sledil podpis pogodbe o financiranju med Ministrstvom za kulturo, občinami in Mestno knjižnico Ljubljana. Do maja 2022 smo pripravili tehnično dokumentacijo vozila, ki ga potrebujemo za kvalitetno izvajanje knjižnične dejavnosti, ter objavili naročilo za izdelavo bibliobusa na portalu javnih naročil. V maju 2022 je sledil podpis pogodbe z izbranim izvajalcem AS Domžale d.o.o. V juniju so naročili avtobus, ki je bil dobavljen v AS Domžale d.o.o. konec septembra 2022. Od novembra 2022 do junija 2023 je potekala predelava avtobusa in izdelava pohištvenega dela. Do konca junija 2023 je bila zaključena nadgradnja vozila z nalepljeno izbrano zunanjo grafično podobo.

Od novembra 2022 do junija 2023 predelava avtobusa in izdelava pohištvenega dela. Foto: Špela Samsa, Mestna knjižnica Ljubljana

Za zunanjo grafično podobo bibliobusa smo izvedli javni natečaj v oktobru 2021. Želeli smo, da avtorji pri pripravi vizualnega predloga izhajajo iz sledečih vsebinskih elementov: pomembnost branja in širjenja bralne kulture, pomen potujoče knjižnice v mestnem in primestnem okolju, tradicija in poslanstvo potujoče knjižnice, geografske in naravne značilnosti Ljubljane in njene okolice. Za zunanjo grafično podobo smo prejeli 18 predlogov.

Najbolj nas je prepričala idejna zasnova Anne Sangawa Hmeljak, mlade študentke z Akademije za likovno umetnost in oblikovanje Ljubljana. Pripravila je zunanjo grafično podobo, ki prikazuje interior knjižnice na zabaven fantazijski način. S kombinacijo tople barvne palete in prisrčnih figur je ustvarila privlačen ambient, ki toplo sprejema obiskovalce knjižnice vseh starosti. Figure je oblikovala na podlagi bitij na grbih krajev občin, ki jih obišče ljubljanski bibliobus. Zmaj predstavlja občino Ljubljana, poleg zmaja imamo tudi bika grba Velikih Lašč, ptice velikega škruha grba Škofljice in želoda grba Dobrove - Polhovega Gradca.

Z nakupom novega bibliobusa v Mestni knjižnici Ljubljana bomo lahko omogočili splošno dostopnost gradiva ter informacij in storitev v knjižnični mreži tudi prebivalcem odročnejših krajev na območju Mestne občine Ljubljana in občin Medvode, Brezovica, Škofljica, Dobrova - Polhov Gradec, Ig, Dol pri Ljubljani, Vodice, Velike Lašče in Horjul. Nov bibliobus nam omogoča opravljanje kvalitetnejših storitev za uporabnike, saj je opremljen z računalnikom za izposajo in RFID ploščo ter računalnikom in tiskalnikom za uporabnike. Vse knjige smo opremili z RFID čipom, tako da bo izposoja potekala hitreje

in enostavneje. Na voljo imamo tudi prostor za projektor, platno in avdio ozvočenje po celotnem avtobusu, kar nam omogoča izvajanje izobraževanj za starejše in bibliopedagoške dejavnosti za najmlajše. Zadnji del bibliobusa je namenjen najmlajšim bralcem – pohištvu je oblaženo in omogoča udobno in sproščeno branje ali poslušanje pravljič.

V potujoči knjižnici se posebej osredotočamo na posebne skupine uporabnikov. Sodelujemo z Zavodom za gluhe in naglušne Ljubljana, Centrom Janeza Levca Ljubljana, Univerzitetnim rehabilitacijskim inštitutom RS Soča ter štirimi domovi starejših občanov (Center starejših Medvode, Center starejših Trnovo, Dom starejših občanov Ljubljana Vič-Rudnik in Dom starejših Škofljica). Njim smo namenili poseben prostor z gradivom z večjim tiskom. Vozilo ima tudi dvizžno rampo za invalide, ki jo upravljamo z daljincem. Vse to nam omogoča opravljanje boljših in kvalitetnejših storitev za posebne skupine uporabnikov in njim lažjo dostopnost do zadovoljevanja svojih kulturnih, informacijskih, intelektualnih in socialnih potreb. Naučijo se socialnih veščin in medsebojnega spodbujanja ter sodelovanja, hkrati pa krepijo in širijo svoja znanja.

Vsa IKT oprema in luči delujejo s pomočjo litij-ionskih baterij, ki so energetsko učinkovite in okolju prijazne.

Litij-ionske baterije. Foto: Špela Samsa, Mestna knjižnica Ljubljana

Za zunanjo grafično podobo je bila na natečaju izbrana ideja Anne Sangawa Hmeljak. Foto: Rok Valenčič

Projekt bibliobus je trajal približno tri leta. Pri projektu je sodelovalo kar nekaj ljudi, ki so zaposleni v Mestni knjižnici Ljubljana. Smo pa pri projektu in sami izvedbi sodelovali vsi zaposleni v potujoči knjižnici, od same priprave dokumentov, izbire zunanje grafične podobe, večkrat mesečno smo tudi obiskovali delavnico in nadzorovali dela. Naš bibliobus je izdelek timskega dela vseh nas, ki smo sodelovali pri projektu – upoštevane so bile vse želje in potrebe delavcev v potujoči knjižnici ter potrebe uporabnikov.

Stari in novi bibliobus. Foto: Arhiv, Mestna knjižnica Ljubljana

Dobili smo sodoben, uporabnikom prijazen ter energetsko učinkovit nov bibliobus, ki bo podeželskemu prebivalstvu omogočil uporabo storitev knjižnice in jim s tem ponudil možnost aktivnega vključevanja v družbo, uporabo informacijske tehnologije in e-storitev knjižnice ter tako nadaljeval razvoj bralne in drugih pismenosti med prebivalci odmaknjenih vasi v okolici Ljubljane.

2. MEDNARODNI KONGRES POTUJOČIH KNJIŽNIC V NEMČIJI (CUXHAVEN, 8.–9. 9. 2023)

INGRID ACHILLES,
PRESEDNICA KOMISIJE ZA POTUJOČE KNJIŽNICE DBV,
HAMBURGER BÜCHERBUSSE, NEMČIJA

»Kje bo naslednji mednarodni kongres potujočih knjižnic?« To vprašanje smo večkrat slišali od navdušenih udeležencev že tekom kongresa. Nekateri so imeli celo že pripravljene predloge in ideje.

A začnimo na začetku. Dva velika strahova, ki sta nas pestila pred izbiro lokacije kongresa – »Cuxhaven je daleč preveč oddaljen in zagotovo bo deževalo« – sta se izkazala za neupravičena. S poletnimi temperaturami in brez oblačka ter 250 udeleženci in 25 vozili je bil odziv prav tako velik kot v Hannoveru na 1. kongresu potujočih knjižnic leta 2019. Staro ribiško pristanišče je parkiranim bibliobusom nudilo še privlačno fotografsko kuliso.

Za nekatere udeležence se je kongres začel že dan prej. 'Spalnica' in varno parkirišče za bibliobuse je bila pomorska baza Nordholz, 20 km od Cuxhavna. Zaradi oddaljenosti je bil organiziran prevoz do Cuxhavna.

Bibliobus pred dvorano Hapag.
Foto: Kommission Fahrbibliotheken / Deutscher Bibliotheksverband e.V.

PRVI DAN: PREDAVANJA V HAPAGOVIH DVORANAH IN POGOSTITEV V MESTNI KNJIŽNICI

Katrin Toetzke in njena ekipa so imeli v petek zjutraj v dvorinah Hapag, zgodovinsko zaščitenem kompleksu stavb v pristanišču, vse nared. Sezname in 250 zapakiranih kongresnih torb so čakali na prihod udeležencev. Osebe prevajalske agencije ProLinguo iz Hannoverja je preverilo vso tehniko. Toda še preden so prišli prvi udeleženci, je odjeknila novica: »Železniška povezava med Berlinom in Hamburgom je ovirana zaradi požiga, David McAllister, predviden kot osrednji govornik, bo zamudil.«

Tako je kongres po pozdravnih nagovorih začel Philipp Braun, vodja občinske knjižnice Saarbrücken, s predstavitvijo prvega bibliobusa na električni pogon v Nemčiji. Przemyslaw Pawlak je ponudil optimističen pogled na prihodnost poljskega sistema potujočih knjižnic. Prišel je skupaj s sedemnajstimi drugimi kolegi in majhnim knjižničnim vozilom, predelanim transporterjem DHL. Clara Simon, vodja službe za socialna omrežja pri Bücherhallen Hamburg, je udeležencem v svoji predstavitvi podala dragocene nasvete in predloge za njihovo prisotnost na družbenih omrežjih.

David McAllister, nekdanji minister, predsednik Spodnje Saške in član Evropskega parlamenta pa je po zapletih končno prispel in s svojim predavanjem o pomenu potujočih knjižnic za današnjo demokracijo ganil občinstvo:

»Danes vaša konferenca v Cuxhavnu združuje več kot 200 posameznikov iz 10 držav, ki razpravljajo o točno tem kritičnem vplivu. Ne glede na to, ali ste iz Danske, Estonije, Nizozemske, Latvije,

Luksemburga, Finske, Poljske, Švedske, Nemčije ali Nikaragve, vsi se dobro zavedate težav, ki jih imajo stacionirane knjižnične storitve, ko gre za doseganje ljudi izven njihovega pretežno urbanega področja vpliva. Prav zato ste vsi zavezani ideji in širitvi storitev potujoče knjižnice.«

Aija Bremsmite iz Ogra v Latviji je predstavila sedanji bibliobus (nekdanji bibliobus Berlin-Tempelhof) in njegove predhodnike iz Francije in Norveške. Jyri Wuoristo je s svojim prispevkom uspel z občinstvom deliti svoje delo v prvi knjižnici na električni pogon v Turkuju na Finskem.

Druga pomembna gostja, avtorica Margarete von Schwarzkopf, je sodelovala na panelni razpravi z novinarji, ki jo je moderiral Dirk Wissen z uredništva revije *Buch und Bibliothek*.

Ob koncu živahnega popoldneva je sledil sprejem s samopostrežnim bifejem in pijačo v mestni knjižnici Cuxhaven. V sproščenem vzdušju so si udeleženci in častni gostje lahko opomogli od poučnega, a tudi napornega dneva. Bilo je dovolj priložnosti za pogovor, na katerem so se gojila stara prijateljstva in sklepala nova poznanstva.

Predavanja v dvorani Hapag.
Foto: Kommission Fahrbibliotheken / Deutscher Bibliotheksverband e.V.

DRUGI DAN: PREDAVANJA IN PRESTAVITEV VOZIL V STAREM RIBIŠKEM PRISTANIŠČU

Trajalo je kar nekaj časa, dokler ni bilo 25 knjižničnih vozil v vojašnici v Nordholzu postrojenih v pravi vrstni red za konvoj. Parkiranje vozil v starem ribiškem pristanišču je bilo natančno načrtovano, odvisno od velikosti in priključne moči vozila. Po konvoju in parkiranju je sledil drugi dan predavanj.

Bibliobusi v starem ribiškem pristanišču. Foto: Kommission Fahrbibliotheken / Deutscher Bibliotheksverband e.V.

Albin Berggren je predstavil dva posebej domiselno oblikovana göteborgska v celoti električna bibliobusa, ki obiskujeta izključno šole. Da v Estoniji vozi le en bibliobus, je občinstvo izvedelo od Annike Marsh, ki zanj predano skrbi že 13 let. Anne Verheijen in Antoinette van Zanten iz Zeelanda na Nizozemskem sta predstavila posebno vozilo, ki nudi podporo pri zmanjševanju razkoraka v digitalni pismenosti. Storitve potujoče knjižnice v nemško-danskem obmejnem območju je komaj poznana, a zelo uspešna. Karl Fischer in Irina Bogovic sta občinstvo popeljala na popotovanje skozi razgibano zgodovino manjšin na obeh straneh meje. Michel Molinaro je poročal o potujoči knjižnici v Luksemburgu, kjer se knjige berejo pretežno v nemščini. Zaključno predavanje je pripravila Lavinia Rütten, ki je poslušalce popeljala v Nikaragvo, kjer bibliobus "Bertolt Brecht" v zahtevnih razmerah vozi knjige v odročne kraje. Skupaj s Christel Suarez je nato spregovorila o projektu zveze *Pan y Arte*, ki sloni na donacijah.

Nekaj utrinkov iz zgodovine. Foto: Kommission Fahrbibliotheken / Deutscher Bibliotheksverband e.V.

Delavnica pri CuxBus-u. Foto: Kommission Fahrbibliotheken / Deutscher Bibliotheksverband e.V.

Po koncu predavanj so se udeleženci skupaj s televizijsko ekipo NDR sprehodili do starega ribiškega pristanišča, kjer so se knjižnična vozila predstavila strokovni publiki, prebivalcem Cuxhavena in turistom. Zastopani so bili tako bibliokombiji kot bibliobusi z raznolikimi interierji in vsebinami. Kombija iz Berlina in Schleswig-Holsteina na primer sta imela na 'krovu' izključno digitalne vsebine. Z Nizozemske in Švedske sta se v Cuxhaven podali po eno veliko in eno malo knjižnično vozilo, z Danske

Bibliobusi med kavarnami v starem ribiškem pristanišču. Foto: Kommission Fahrbibliotheken / Deutscher Bibliotheksverband e.V.

dve manjši. V potujočih knjižnicah in pred njimi je potekalo nešteto pogovorov v nemščini in angleščini in lahko rečemo, da je vsak udeleženec doživel čisto svoj, individualni kongres.

Po tradicionalnem koncertu fanfar in rogov, ob zamišljenih pogledih preostalih gostov in izčrpane, a zadovoljne organizacijske ekipe, so se vozila ob 18. uri dokončno poslovila.

Za tiste, ki bi želeli o kongresu pridobiti tudi vizualen vtis, pa ogled dogajanja na kongresu priporočamo na spletni strani fahrbibliothek.de.

EKSKURZIJA V ROMUNIJO

ROK ULAGA,
KNJIŽNICA BENA ZUPANČIČA POSTOJNA

Dolgo smo čakali, ampak na koncu smo jo le dočakali. Romunija. Kar nekaj koticov sveta sem že prelezel, Romunija pa se mi je vedno nekako izmikala. Živo se spomnim dni, ko smo po televiziji spremljali streljanje v Temišvaru, pa ustrelitve predsedniškega para in slike sestradanih, z aidsom okuženih otrok v sirotišnicah. Romunija je bila v mojih predstavah vedno meglena, mesta pa namesto golobov polna vrnan... No, potem so se nekateri le opogumili in odšli tja na potep. Nihče ni bil razočaran. Hvalili so predvsem čudovito naravo in vasi, kjer se je čas ustavil. Žal so se nekako istočasno začeli pojavljati obunkani beli kombiji, polni črnih Romunov, ki se jim je na cesti bolje izogniti.

Kot dopustniška destinacija za družino z malimi otroci ni delovala najbolj prepričljivo, za kakšne resne avanture pa bi bilo potrebno odpotovati vsaj na drugo celino, če se že na drug planet ne da.

In potem se zgodi ekskurzija. To! Drugi me bodo peljali. Pa kup knjižničarjev bo zraven, ni hudir, da ne bo zabavno. Grem. Ja, pajade. Ne gremo, bomo raje zoomirali, se cepili in se delili na ene in druge ...

Pa so minili tudi ti mračni časi in ekskurzija se je le začela realizirati.

Sredi maja smo zvečer štartali z Dolgega mostu in se začeli pripravljati na celonočno vožnjo skozi Madžarsko do Romunije. Malo smo klepetali, na Ptujju pobrali še zadnje udeležence, nato pa s krajšimi postanki med dremanjem prišli do meje. Kmalu za prečkanjem meje smo se ustavili na bencinski postaji in se prepričali, da je takšna, kot so povsod. Še malo vožnje in prišli smo v mesto Oradea. Vodič nas je opomnil, naj bomo pozorni na smeti na tleh. In smo bili res. Ni jih. Mesta so čistejša kot v večini evropskih držav. Naslednja postaja je bil nakupovalni center, da smo lahko

Skupinska slika udeležencev ekskurzije pod spomenikom, doprskim kipom Vlada Tepesa v mestu Sighișoara. Foto: Sekcija

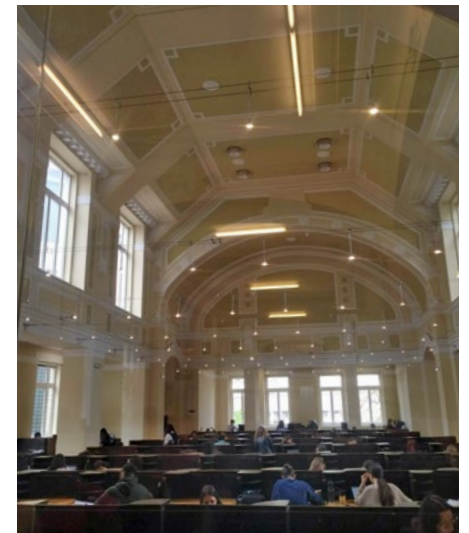
zamenjali cekinčke, pretegnili noge in opravili še ostale potrebne zadeve. Ni bilo megle. Tudi vrane so umanjale. Razen za obisk nakupovalnega središča v Oradei nismo imeli časa, ker se nam je mudilo v prvo knjižnico, promet pa se je izkazal za zelo domačega – to pomeni počasi in malo nikamor in spet počasi ...

Malo pred poldnevom smo prišli v največjo knjižnico v jugovzhodni Evropi, Centralno univerzitetno knjižnico "Lucian Blaga", ustanovljeno leta 1872 v mestu Cluj-Napoca. V knjižnici smo bili deležni pozdravnega govora in vodenja po vseh oddelkih. Zanimiva je mešanica sodobnega in starega. No, tukaj stara Romunija še ni povsem obupala. V skladišču s steklenimi, še originalnimi tlemi imajo težave z mišmi, električna napeljava je napeljana malo med knjigami, malo po stenah, malo pa kjer se pač da. Deluje nekako tako, kot da bi jo napeljeval knjižničar, ne pa štromar.

Steklena tla v skladišču Knjižnice "Lucian Blaga". Foto: Rok Ulaga

Čitalnica je povsem druga pesem. Sodobno opremljena in do zadnjega koticčka napolnjena z urejenimi in neverjetno čednimi Romunkami in Romuni, ki pridno študirajo.

Čitalnica v Centralni univerzitetni knjižnici "Lucian Blaga" Foto: Rok Ulaga

Ogledali smo si tudi nekaj dragocenih knjig in rokopisov iz 15. stoletja. V predverju smo si ogledali še razstavo šahovskih kompletov in že smo drveli proti kraju Târgu Mureș, kjer smo si ogledali še drugo (in tudi zadnjo) staro (1802) Knjižnico Teleki-Bolyai, ki je javna in zgodovinska hkrati. Nismo povsem razumeli koncepta, so pa – v kolikor smo ga – knjižnice dostopne vsem in to zastonj ali za zanemarljivo vsoto. Do dragocenih in starih knjig imajo zelo sproščen odnos. Nekaj, kar bi pri nas z malo sreče gledal skozi steklo, lahko tam mirno primeš, polistaš ...

Teta v Knjižnici Teleki-Bolyai, ki se ji mudi v lajf. Foto: Rok Ulaga

Zanimiv odnos imajo tudi do eminentnih slovenskih gostov. Bil je petek popoldan in gospa, ki so jo zadolžili za naš sprejem in vodenje, se nas je očitno hotela hitro znebiti. Torej, bil je petek popoldan, knjižnica se zapira, in to, da smo prišli od daleč, tega ne spremeni. Pa četudi smo bili edini obiskovalci. Teta je odšla petkovemu večeru naproti, mi pa v hotel. Zvečer smo v lastni režiji še malo raziskovali okolico in se kaj hitro pobrali spat.

Po zajtrku smo se vkrcali na avtobus in se odpeljali v Sighișoaro. Ogledali smo si najbolj ohranjeno in hkrati edino še naseljeno evropsko srednjeveško citadelo, urni stolp in pokopališče na vrhu hriba. Kljub vodičevemu zatrjevanju, da nima smisla riniti na vrh, ker tam ni nič posebnega, smo se nekateri tja vseeno odpravili in si ogledali staro pokopališče, ki je bilo nedvomno vredno ogleda. Zanimivo je, da so skoraj vsi priimki na nagrobnikih nemški, saj so te kraje, ki so bili v srednjem veku pod oblastjo madžarskega kralja, naseljevali Nemci, ki naj bi bili čuvaji pred vpadi Turkov. Pokopališče je res kot iz kakšne grozljivke. Za nameček je edina stavba na vrhu vzpetine, ki dela družbo pokojnim Nemcem, osnovna šola. Do obeh vodi dooolgo pokrito stopnišče.

Drakulast britof. Foto: Rok Ulaga

Po ogledu smo se odpravili naprej proti gradu Bran, ki je ena najbolj obiskanih romunskih turističnih atrakcij. Pravzaprav je vse skupaj nateg, ker graščino predstavljajo kot grad grofa Drakule, ki pa z gradom ni imel kaj dosti skupnega. Menda je tam enkrat prespal. Grad spominja na blejskega, je pa manjši in brez pogleda na jezero. Za ogled masno plačaš, nato pa si v vrsti ogleduješ sobe, opremljene s pohištvom iz 19. stoletja. Mnogo bolj priporočam grad Snežnik. Pod gradom je kup prodajalnic turistom ljube krame in kar nekaj lokalov.

Po ogledu in nakupu spominske šare smo krenili naprej proti mestu Brasov, ki je krasno srednjeveško mesto. V mestu smo si ogledali nekaj znamenitosti, se okrepčali in se nato odpeljali v

Poiana Brașov, ki je ena taka romunska Kranjska Gora, kjer smo prespali. Prijazni receptor me je naučil prvo romunsko besedo, ki sem si jo uspel zapomniti in jo vem še dandanes. Muca. Tako se po romunsko reče mački. Zvečer smo v tem turističnem biseru poskušali najti odprt lokal, kjer bi lahko sestankovali, a nismo imeli sreče. Sestanek smo izpeljali na mrzli terasi hotela.

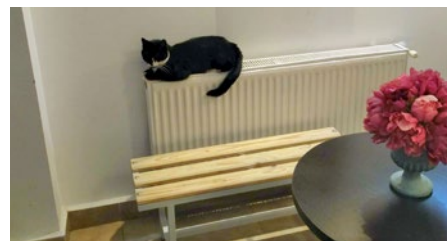
Zjutraj smo si vzeli malo časa za sprehode, tekanje ipd. Narava je res krasna. Par sto metrov od hotela sem že naletel na nezamenljive sledi medveda. Ni čudno, da imajo v bližini največje evropsko zatočišče za te kosmatince.

Po jutranji rekreaciji je sledila vožnja do mesta Sibiu, ki je bilo pred petnajstimi leti evropska prestolnica kulture. Spet eno krasno, čisto in lepo obnovljeno srednjeveško mesto. Premorejo tudi spominsko tablo, postavljeno v spomin Paulu Wienerju, sodelavcu Primoža Trubarja, ki jo je postavilo SPD Primož Trubar. Ogledali smo si še nekaj znamenitosti, splezali na cerkveni stolp in se počasi odpravili proti domu.

Vožnja je bila dolga, a kljub temu zabavna in poučna, vodič pa neumoren. Sredi noči smo prispeli na izhodiščno točko in se razšli.

Tako. Zdaj pa še to, čemur so v moji prejšnji službi strahovito radi rekli evalvacija, med knjižničarji pa naj velja kot nauk zgodbe ali pa morda povzetek, kratka obnova:

- Romunija je lepa, prijazna in čista, podeželje pa spominja na mило domovino pred, hm, kar nekaj desetletji.
- Imajo tudi knjižnice.
- Na strokovni ekskurziji ni tako pomembno število knjižnic, ki si jih ogledaš, ampak to, da zapreš različne profile knjižničarjev za tri dni v avtobus. Če kje, potem se nove ideje rojevajo prav tam.
- Mački se reče muca.
- Večina Romunov govori angleško in s sporazumevanjem ni težav.
- Cene so podobne našim.
- Pristala je na moji 'must go' listi za počitniško potepanje.

Mačka, ki ji Romuni pravijo muca. Foto: Rok Ulaga

Romuni v knjižnicah ne kadijo. Foto: Rok Ulaga

Božiček ima dolgo pot. Foto: Rok Ulaga

Dva dinara, družje. Foto: Rok Ulaga

Romunski nadrealizem. Foto: Rok Ulaga

G. Stibiljescu si leta 1987 želi v Milano. Foto: Rok Ulaga

UTRINKI SEKCIJE IZ EKSKURZIJE V ROMUNIJO

Fotografije so prispevali člani sekcije.

Lucian Blaga - Odprta vhodna vrata v študijsko čitalnico. V ozadju se vidi listkovni katalog.

Teleki - Notranjost knjižnice Teleki z originalnim pohištvom in portretom ustanovitelja knjižnice, grofa Samuela Telekija.

Glavni trg s cerkvijo svetega Mihaela v mestu Cluj-Napoca.

Pred Centralno univerzitetno knjižnico "Lucian Blaga"

Lucian Blaga - Še vedno delujoče majhno dvigalo za prevoz gradiva.

Lucian Blaga - Napisna tabla na zidu z Goethejevim citatom - Kultura je svoboda.

Lucian Blaga - Še vedno delujoči listkovni katalog v knjižnici.

Grad Bran

Teleki - Izvesek pred knjižnico Teleki z napisom Bibliotheca Telekina.

POTUJOČA KNJIŽNICA V SLUŽBI SPODBUJANJA BRALNE KULTURE

16. OKROGLA MIZA O POTUJOČIH KNJIŽNICAH V REPUBLIKI HRVAŠKI IN 10. FESTIVAL HRVAŠKIH BIBLIOSUSOV Z MEDNARODNO UDELEŽBO, SPLIT, 26.-27. 5. 2023

MATJAŽ STIBILJ, PREDSEDNIK IO SEKCIJE ZA POTUJOČE KNJIŽNICE PRI ZBDS,
VALVASORJEVA KNJIŽNICA KRŠKO

Na dvodnevem srečanju v Splitu, ki ga je organiziralo Hrvaško knjižničarsko društvo – Komisija za potujoče knjižnice in Komisija za splošne knjižnice ter Mestna knjižnica Marka Marulića Split, so se poleg hrvaških kolegov zbrali tudi potujoči knjižničarji iz Finske, Madžarske, Srbije, Bosne in Hercegovine ter Slovenije. Mi smo se na srečanje podali z bibliobusom Posavske potujoče knjižnice in po celonočni vožnji zjutraj prispeli v Split, na parkirišče stadiona Poljud, kjer se je odvijal festivalski del programa srečanja. Zbralo se je deset vozil iz Hrvaške, bibliobus z Madžarske in seveda naš Bralko.

Izbira prostora za festival morda ni bila najbolj posrečena, saj je stadion dokaj oddaljen od mestnega vrveža in ni bilo mimoidočih, ki bi si spotoma prišli ogledat vozila. Dobro pa je bilo, da je bilo prostora za parkiranje bibliobusov na pretek. Po uradni otvoritvi, na kateri je kot slavnostna govornica spregovorila tudi ministrica za kulturo Republike Hrvaške Nina Obuljen Koržinek, ter obveznih obiskih vrtcev in šol smo nekako samevali. Zatišje smo izkoristili za 'firbcanje' po drugih bibliobusih in bibliokombijih, še posebej po kar nekaj novih vozilih, ki so jih hrvaški kolegi uspeli nabaviti v sklopu različnih

projektov, ki so jih prijavili na razpis *Z branjem do vključujoče družbe*¹. Nekatera od vozil so bila še tako sveža, da so imela na policah gradiva le za vzorec.

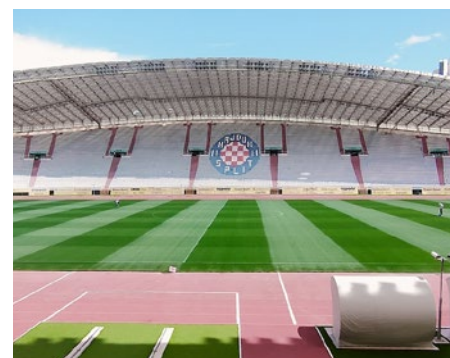

Novi bibliobus Mestne knjižnice Marka Marulića Split. Foto: Posavska potujoča knjižnica

Organizatorji iz Splita so nas povabili na ogled stadiona Poljud, kjer igra njihov ponos, nogometni klub Hajduk. Nogomet je resna zadeva, v Splitu še toliko bolj. Klub je svetinja, stadion pa sveta zemlja, katere obisk naj bi se meril z nekakšnim religioznim izkustvom. Po slišanjem boja tudi velja, da je biti navijač Hajduka najtežja diagnoza.

Bibliobusi so se po koncu festivalskega dela podali skozi mesto, proti nekakšnemu na pol uradnemu parkirišču. Ker pa konvoj ni imel policijskega spremstva, je razpadel in

z bibliobusi smo se prepustili plovbi po morju splitskega prometnega kaosa. Ker se je ta plovba zavlekla, ni bilo časa za organiziran ogled Dioklecijanove palače, saj smo se morali kar podvizati na večerjo. Dalmatinci ne bi bili Dalmatinci, če ne bi veljalo, da je 'večeras naša fešta', hrane in pijače nikakor ni primanjkovalo, prav tako tudi glasbe ne in zibajočih se bokov.

Stadion Poljud s sveto travo. Foto: Posavska potujoča knjižnica

Drugi dan, sobota, 27. maja 2023, je bil namenjen strokovnemu srečanju – 16. okrogli mizi o potujočih knjižnicah. Tematike so zajemale izkušnje in izzive dela v potujočih knjižnicah, mednarodna partnerstva ter programe, usmerjene v spodbujanje branja in medijske pismenosti.

¹ Več o tem razpisu in projektih, ki so mu sledili, v članku Klaudivije Mandić.

Otvoritev 10. festivala bibliobusov. Foto: Posavska potujoča knjižnica

Okrogla miza o potujočih knjižnicah. Foto: Posavska potujoča knjižnica

Matjaž Stibilj je kot predsednik Izvršnega odbora sekcije za potujoče knjižnice pri ZBDS predstavil stanje, delovanje in posebnosti slovenskih potujočih knjižnic. Petra Jarkovič (Posavska potujoča knjižnica) pa še podrobneje sodelovanje slovenskih bibliobusov z domovi starejših. Klaudija Mandić je orisala potujočo krajino hrvaške pred razpisom *Z branjem do vključujoče družbe* in pogled na stanje po njem. Večina predavanj hrvaških kolegov je bila povezana s projekti in nabavo novih vozil ter vzpostavitvijo novih bibliobusnih služb, ki jih je omogočil omenjeni razpis. Tako so kolegi iz Splita predstavili nabavo njihovega novega bibliobusa in ponovno vzpostavitev potujoče knjižnice po tridesetih letih ter vse dejavnosti, ki so bile povezane s tem procesom, ki se je odvijal v sklopu projekta *Za dobre vibre – čitaj libre*. V prispevku Mestne knjižnice Zadar, kjer so prav tako dobili nov bibliokombi, so se osredotočili na njihov projekt *Uključi se knjigom* in delo z ranljivimi skupinami uporabnikov, predvsem osebami s posebnimi potrebami. Iva Grković in Klaudija Mandić iz Mestne knjižnice in čitalnice Vinkovci sta predstavili projekt *Kultura u pokretu*, katerega cilj je bil spodbujanje branja in njegovega pomena za družbo in posameznika, v sklopu projekta pa so prav tako dobili novo vozilo. Nataša Vojnović iz Mestne knjižnice "Ivan Goran Kovačić" Karlovec je v svojem pravljичnem slogu predstavila delo potujočega knjižničarja na njihovem bibliobusu. Zagrebški bibliobus in njihovo pestro ponudbo delavnic, literarnih pogovorov, inovativnih pristopov k spodbujanju branja pa je prikazala Dinka Markulin iz Knjižnice mesta Zagreba.

Jyri Vuoristo in Temu Hiltunen iz knjižnice Turku sta predstavila delovanje njihovega električnega bibliobusa. To predavanje smo imeli možnost slišati tudi na našem srečanju v Murski Soboti. Mari Luolamaa je orisala delovanje potujoče knjižnice v Helsinkih in njeno posebno zavzetost pri delu z mladimi. Nizozemske kolegice pa so predstavile delovanje potujočih knjižnic v Zeelandu na Nizozemskem in njihovo vlogo pri povečevanju digitalne inkluzije starejših v ruralnih področjih. Za ta namen imajo posebno vozilo, ki niti ni potujoča knjižnica v klasičnem pomenu, temveč bolj medijski in informacijski center. Ejla Čurovac iz Gazi Husrev-begove knjižnice Sarajevo je podala pregled potujočih knjižnic v Bosni in Hercegovini, Žaklina

Predstavitve Petre Jarkovič.
Foto: Posavska potujoča knjižnica

Nikolić iz Centra za kulturo Kladovo pa tistih v Srbiji. Med odmori smo imeli priložnost ogledati si tudi razstavo posterjev hrvaških potujočih knjižnic.

Srečanje, ki je imelo za cilj poudariti pomembnost potujočih knjižnic pri spodbujanju bralne kulture in obeležiti ustanovitev nove potujoče knjižnice v Splitu, je bilo hkrati platforma za vzpostavitev mednarodnih partnerstev, izmenjavo izkušenj ter predstavitev programov in aktivnosti, ki so usmerjeni v promoviranje bralne kulture, medijske pismenosti in vseživljenjskega učenja.

PS.: Za čofotanje v Jadranu, pogovor z ribami in morskimi zvezdami ni bilo časa.

Riješki bibliokombi z dežurnimi krivci.
Foto: Posavska potujoča knjižnica

Razširjena ekipa Posavske potujoče knjižnice.
Foto: Posavska potujoča knjižnica

Potujoči šah na festivalu. Foto: Matjaž Stibilj

Plakat za 10. festival bibliobusov.
Foto: Posavska potujoča knjižnica

Skupinska fotografija udeležencev pred Mestno knjižnico Marka Marulića.
Foto: Posavska potujoča knjižnica

KNJIŽNICA – SREDIŠČE ZNANJA IN ZABAVE

18. MEDNARODNO SREČANJE, KARLOVAC, 20. OKTOBER 2023

ALEŠ BRODNIK,
MARIBORSKA KNJIŽNICA

V petek, 20. oktobra 2023, se je v Mestni knjižnici "Ivan Goran Kovačić" Karlovac odvijalo 18. tradicionalno mednarodno strokovno srečanje z naslovom *Knjižnica - središče znanja in zabave*, katerega organizatorja sta bila Mestna knjižnica "Ivan Goran Kovačić" Karlovac in Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto, izvedbo srečanja pa je omogočilo Ministrstvo za kulturo in medije Republike Hrvaške. Tema letošnjega srečanja so bile potujoče knjižnice kot sestavni del knjižnične mreže tako na Hrvaškem kot v Sloveniji, hkrati pa so obeležili tudi 45. obletnico nakupa prvega bibliobusa karlovske knjižnice.

Srečanja, na katerem smo izvedeli marsikaj o dobrih praksah delovanja slovenskih in hrvaških potujočih knjižnic, se nas je udeležilo okrog 60 obiskovalcev tostran in onstran meje.

Glede na to, da je vse manj denarja za kulturo, tako v Sloveniji kot na Hrvaškem, smo z zanimanjem prisluhnili o pridobivanju nepovratnih finančnih sredstev Evropskega socialnega sklada za nov bibliobus, ki smo si ga lahko skupaj z bibliibusi iz Novega mesta, Ljubljane ter Krškega ogledali pred

Del slovenskih potujočnikov z gostitelji iz Karlovca. Foto: Posavska potujoča knjižnica

knjižnico. Vsi ti bibliibusi so pritegnili pozornost občanov, učencev osnovnih šol ter srednješolcev iz Karlovca.

Nov bibliobus je sodobno opremljen, uporabniki si lahko izposojajo knjige, CD-je, DVD-je, snemalne knjige in številna druga gradiva prek storitev mobilne knjižnice, lahko pa v njej uporabljajo tudi IKT opremo. Bibliobus obiskuje 77 postajališč v občini, največ članov je učencev osnovnih šol in

Novi bibliobus Mestne knjižnice "Ivan Goran Kovačić" Karlovac. Foto: Posavska potujoča knjižnica

Radovedni obiskovalci ob ogledu bibliobusov. Foto: Posavska potujoča knjižnica

njihovih področnih šol. Prav veselijo se vsakega njihovega obiska, še posebej pa tega, da je vsako leto število mladih bralcev večje.

V sklopu srečanja smo prisluhnilni sedmim referatom iz Hrvaške in Slovenije.

PROJEKT „ČITANJE JE VAŽNO, UKLJUČUJE NAS SNAŽNO“

JASMINA MILOVČIČ, ANITA MALKOČ BIŠČAN
GRADSKA KNJIŽNICA "IVAN GORAN KOVAČIČ" KARLOVAC

Mestna knjižnica "Ivan Goran Kovačič" je kot prva knjižnica na Hrvaškem od leta 1911 uvajala storitve potujoče knjižnice, ki so se skozi čas spreminjale in dopolnjevale. Danes so, zahvaljujoč tudi bibliobusom, knjižnične storitve dostopne vsem občanom Karlovca. S tem se omogoča in nadgrajuje razvoj bralne pismenosti, obseg bralnih sposobnosti ter kreativnega razmišljanja, še posebej pomemben je socialni poudarek, saj je poslanstvo potujoče knjižnice prav v tem, da skrbi za socialno ranljive skupine ljudi, kot so otroci, mladi, invalidi in starostniki, ki bi sicer bili prikrajšani za tovrstne storitve stacionarnih knjižnic. Predavateljici sta spregovorili še o pridobivanju nepovratnih sredstev Evropskega socialnega sklada na razpisu *Branje do vključujoče družbe* v okviru Operativnega programa *Učinkoviti človeški viri*, ki so jih pridobile hrvaške knjižnice s svojimi projekti. S temi sredstvi so v Karlovcu kupili nov bibliobus.

POSAVSKA POTUJOČA KNJIŽNICA – „ZAJEDNO MOŽEMO!“

MATJAŽ STIBILJ, PETRA JARKOVIČ, DAMJAN ŠKALER
VALVASORJEVA KNJIŽNICA KRŠKO

Predavatelj iz Valvasorjeve knjižnice Krško so nam predstavili njihovo potujočo knjižnico od ideje, izvedbe pa vse do delovanja njihovega Bralka, ki je kot 13. slovenski bibliobus krenil po posavskih poteh 5. oktobra 2020.

Pri projektu vzpostavitve potujoče knjižnice ter nakupa bibliobusa so se povezale štiri posavske knjižnice: Valvasorjeva knjižnica Krško, Knjižnica Sevnica, Knjižnica Brežice in Knjižnica Laško. V pravnem pogledu pa je Posavska potujoča knjižnica del Valvasorjeve knjižnice Krško. Projekt nakupa vozila so finančno in vsebinsko

podprli Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije, Občina Krško, Občina Kostanjevica na Krki, Občina Brežice, Občina Sevnica in Občina Radeče.

Bibliobus Bralko se ustavlja v 74 krajih in ima 95 postajališč. Manjše kraje obišče enkrat na mesec, večje kraje, kjer imajo sedež osnovne šole, pa dvakrat na mesec. Na vozilu je nameščenih približno 5.000 enot gradiva, v skladišču pa je še dodatnih 10.000 enot.

PLANIRANJE I OSNIVANJE POKRETNE KNJIŽNICE VIROVITIČKO-PODRAVSKE ŽUPANIJE

SILVIJA PERIĆ, ROBERT FRITZ
GRADSKA KNJIŽNICA I ČITAONICA VIROVITICA

Mestna knjižnica in čitalnica Virovitica je knjižnica Virovitiško-podravske županije z nalogo izboljševati in načrtno razvijati knjižnično dejavnost na območju, ki obsega 11 naselij, od tega 3 mesta in 13 občin. Mrežo splošnih knjižnic Virovitiško-podravske županije sestavljajo: Mestna knjižnica in čitalnica Virovitica, Mestna knjižnica in čitalnica Slatina, Mestna knjižnica Orahovica in Knjižnica in čitalnica Pitomača. Mreža pokriva 43.855 prebivalcev (62 % celotnega števila prebivalcev).

S projektom *Potrubi za knjigo* v okviru razpisa Ministrstva za kulturo in medije Republike Hrvaške *Z branjem do inkluzivne družbe* je Knjižnica Virovitica prvič pristopila k vzpostavitvi potujoče knjižnice. S tem projektom so se prav tako prvič zagotovila finančna sredstva Evropskega socialnega sklada in Ministrstva za kulturo in medije za nabavo bibliokombijev za potrebe potujoče knjižnice. Partnerja v projektu sta Virovitičko-podravska županija in

Nagovor direktorice Knjižnice "Ivan Goran Kovačič" Karlovac, Kristine Čunović.
Foto: Posavska potujoča knjižnica

mesto Virovitica. Županijski bibliobusni prevoz s trenutno 40 postajališči bo drugim občinam in naseljem ter njihovim prebivalcem omogočil enakopraven dostop do knjižnice in uporabo knjižničnih storitev.

Z NOVIM BIBLIOBUSOM NA POT V OKOLICO LJUBLJANE

NEJA DREVENŠEK
MESTNA KNJIŽNICA LJUBLJANA

Potujoča knjižnica Ljubljana je s prvim bibliobusom kot druga v Sloveniji prvič krenila na pot leta 1974. Letos, v letu 2023, nadaljuje poslanstvo predhodnikov že njihov peti bibliobus po vrsti. Bibliobus, dolg 12 m, obiskuje 47 postajališč v 10 občinah osrednjeslovenske regije. Nakup bibliobusa v vrednosti 365.292,40 eur z DDV so sofinancirale Mestna občina Ljubljana ter občine Brezovica, Dol pri Ljubljani, Dobrova-Polhov Gradec, Horjul, Ig, Medvode, Škofljica, Velike Lašče in Vodice ter Ministrstvo za kulturo RS. Novo vozilo, predelano iz turističnega avtobusa IVECO Crossway, je izdelalo podjetje AS Domžale d.o.o. Vgrajeno ima dvigalo za gibalno ovirane in starejše osebe, ki dobro služi predvsem pri obiskih domov za ostarele ter v posebnih ustanovah za ranljive skupine, kot sta URI Soča in Zavod za prestajanje zaporne kazni na Igu. Prostor je razdeljen na oddelek za otroke in mladino, ki je v zadnji polovici vozila, ter na oddelek za odrasle v sprednjem delu, kjer si lahko uporabniki gradivo tudi izposodijo. Oblazinjeno pohištvo omogoča otrokom iz vrtcev udobno in sproščeno branje ali poslušanje pravljic. Tudi zadnja stena okrog okna je oblečena v blago. Na

bibliobusu je vgrajen sodoben WC ter umivalnik za osnovne higienske potrebe. Fond Potujoče knjižnice Ljubljana obsega 60.000 izvodov gradiva, ki je na dveh lokacijah, na bibliobusu in v skladišču potujoče knjižnice. Vsaka knjiga je dobila tudi RFID čip, tako da bo izposoja potekala hitreje. Avtorica zunanje podobe je ilustratorica Anna Sangawa Hmeljak, ki je na zanimiv ter igriv fantazijski način upodobila prostor knjižnice, odet v tople in svetle barve. Antropomorfne figure predstavljajo nekatere grbe občin, v katere vozi Potujoča knjižnica Ljubljana. Zmaj je simbol Ljubljane, bik občine Velike Lašče, ptič veliki škurh, ki ga lahko opazujemo na Ljubljanskem barju, je simbol občine Škofljica, želod pa je simbol občine Dobrova - Polhov Gradec. Prejšnji bibliobus je Mestna občina Ljubljana podarila Mestni knjižnici Reka s ciljem poglobitve sodelovanja med pobratenimi mesti in izmenjave dobrih praks ter z namenom izboljšanja dostopnosti literature za dvig bralne kulture.

BIBLIOBUSI KAO DIO SUŠTAVA JAVNOG ČITANJA U KATALONIJI (ŠPANJOLSKA)

LJILJANA VUGRINEC
KNJIŽNICA I ČITAONICA "FRAN GALOVIĆ" KOPRIVNICA

Predavateljici Silvija Perić iz Virovitice in Ljiljana Vugrinec iz Koprivnice sta nam v svoji predstavitvi predstavili izkušnje in primere dobrih praks v Kataloniji, saj sta bili v okviru projekta KA 1 Erasmus+ *Traveling libraries without borders2* deset dni na študijskem obisku v Kataloniji, da bi spoznali tamkajšnji knjižnični sistem, s posebnim poudarkom na storitvah potujoče knjižnice za prebivalce podeželja, ter programe spodbujanja branja in opismenjevanja ter vseživljenjskega učenja odraslih uporabnikov bibliobusa. Ključna aktivnost je bila mobilnost osebja za namen izobraževanja odraslih, t. i. 'job shadowing'. Finančna podpora EU v letu za izvedbo projekta je bil odobren znesek 3.842 evrov. Ob tej priložnosti sta obiskali pet knjižnic v Barceloni, Vica Lleida in dve specializirani ustanovi za podporo knjižnicam v Barceloni in Lleidi. Z neposrednim sodelovanjem pri delu z uporabniki na postajališčih sta se seznanili z delovanjem petih bibliobusov, od tega treh v okrožju Barcelone in dveh v Lleidi. Izjemen je tudi podatek o organiziranosti katalonskega knjižničnega sistema javnih knjižnic, ki je

med najbolj organiziranimi in uspešnimi v Evropi: 97 % območja pokrivajo storitve javnih knjižnic ali bibliobusov, več kot polovica od skupno 7,5 milijona prebivalcev Katalonije pa ima osebno izkaznico ene od javnih knjižnic.

BIBLIOBUSIRANJE

VERA JAČIMOVIĆ
KNJIŽNICA MIRANA JARCA NOVO MESTO

Projekt *Bibliobusiranje* je zasnovan kot enodnevno srečanje slovenskega in hrvaškega bibliobusa na Hrvaškem, v krajih, kjer živijo pripadniki slovenske narodne manjšine. Projekt skupaj izvajata Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto ter Mestna knjižnica "Ivan Goran Kovačić" Karlovac. Obiskali so kraje Žakanje, Turanj in Grabrik (Karlovac). Povezali so se s tamkajšnjimi osnovnimi šolami in vrtci, saj je bil program namenjen predvsem tej ciljni skupini zaradi spodbujanja bralne kulture ter povezovanja narodnih skupnosti na obeh straneh meje. Prebivalci tega območja lahko do gradiva v slovenskem jeziku v večji meri dostopajo le preko novomeške potujoče knjižnice, ki vsak mesec obiše Žakanje in Kamanje, ali z obiskom Osrednje knjižnice za Slovence na Hrvaškem, ki deluje v okviru Mestne knjižnice "Ivan Goran Kovačić" Karlovac. Srečanja se je udeležilo preko 300 otrok iz vrtca ter osnovnošolskih otrok z njihovimi učiteljicami in vzgojiteljicami, ki so uživali v plesu, petju in igranju starih družabnih iger ter poslušali pravljice v slovenskem in hrvaškem jeziku. Z velikim veseljem so sodelovali v tematskih ustvarjalnih delavnica. Projekt je podprl tudi Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Udeleženci srečanja med spremljanjem predavanj. Foto: Posavska potujoča knjižnica.

POTUJOČI UTRINKI

KSENJA TRS (MARIBORSKA KNJIŽNICA) V POGOVORU Z NATAŠO VOJNOVIĆ (GRADSKA KNJIŽNICA "IVAN GORAN KOVAČIĆ" KARLOVAC)

Na koncu posvetovanja in prijateljskega druženja je kot pika na i potekal pogovor s sodelavko Ksenijo, ki so jo povabili, da predstavi svojo drugo knjigo *Potujoči utrinki*, v kateri se najdemo in znajdemo prav vsi potujoči knjižničarji Slovenije, pa tudi kdo iz tujine. Pogovor je potekal v lahkotnem ter prijateljskem vzdušju, kar je potrjevalo, kako povezani smo vsi potujoči knjižničarji. Bilo je smeha, bile so solze, bili so objemi, bila je Natašina interpretacija Lainščkove pesmi *Ne bodi kot drugi* ob spremljavi kitare. Tako kot vedno se je tudi tokrat pokazalo, da potujoči knjižničarji nismo kot drugi, smo posebni!

OBISK CENTRA NIKOLE TESLA EXPERIENCE OB KONCU DRUŽENJA

Center, ki obsega skoraj 800 kvadratnih metrov v treh nadstropjih, je izjemno zanimiv, predvsem zaradi digitalne interaktivne tehnologije, ki obiskovalcem omogoča ne le spoznavanje Tesle temveč tudi vzpodbujanje lastne ustvarjalnosti z ogledi razstav, ki potekajo na interaktivni ravni, saj se lahko obiskovalec eksponatov dotika, lahko jih pomika, s tipkanjem spreminja, raziskuje (tudi svoj um) ter rešuje kviz o Teslovih izumih. Namen Centra je združiti učenje z zabavo, nahaja pa se poleg gimnazije, ki jo je obiskoval Nikola Tesla in v kateri je leta 1873 tudi maturiral.

Z BRANJEM DO VKLJUČUJOČE DRUŽBE – NOVA PRILOŽNOST ZA BIBLIOBUSE

KLAUDIJA MANDIĆ,
GRADSKA KNJIŽNICA I ČITAONICA VINKOVCI

Republika Hrvatska se tako kot večina evropskih držav sooča z naraščajočimi socialnimi neenakostmi in brezposelnostjo mladih, vse izrazitejšim populizmom in radikalizacijo ter vse večjo diverzifikacijo prebivalstva. V Nacionalnem načrtu boja proti revščini in socialni izključenosti za obdobje od 2021 do 2027 so izpostavljene tri glavne prioritete: boj proti revščini in socialni izključenosti ter zmanjševanje neenakosti v družbi; zmanjševanje števila revnih in socialno izključenih ter preprečevanje nastajanja novih kategorij revnih; vzpostavitev usklajenega sistema podpore skupinam, ki jim grozi revščina in socialna izključenost.

Splošne knjižnice se kot prostori srečevanja, enakosti in demokracije vsiljujejo kot idealni partnerji pri uresničevanju nacionalnega načrta, predvsem ko gre za zmanjševanje socialne izključenosti. Knjižnične storitve bi namreč morale biti dostopne vsakomur ne glede na starost, fizične, ekonomske ali socialne okoliščine. S svojimi zbirkami, različnimi vsebinami in storitvami lahko prispevajo k opolnomočenju posameznikov in jim tako pomagajo ustvarjati predpogoje za kakovostnejše življenje. Knjižnice imajo pomembno vlogo v institucionalnih programih informacijskega opismenjevanja in s tem v procesu digitalne vključenosti. So eno redkih mest, ki povezujejo dostop do znanja in literature ter kulture in tehnologij in se nahajajo v lokalnih skupnostih.

Potujoče knjižnice kot sestavni del splošnih knjižnic so pomembne pri spodbujanju enakosti pri izvajanju knjižničnih storitev. Zagotavljajo najbolj prilagodljive knjižnične storitve, niso omejene na določen kraj bivanja in

1 Anketni vprašalnik o storitvah potujočih knjižnic v Republiki Hrvatski zbira Komisija za potujoče knjižnice, ki deluje pri Hrvatskem knjižničarskem društvu.

2 Opomba uredništva: Za posamezni projekt je bilo na voljo od najmanj 100.000 do največ 4.000.000 HRK nepovratnih sredstev, torej od približno 13.000 do 527.000 EUR.

so prilagodljive, ko gre za odziv na potrebe spreminjajoče se populacije. Za obstoj njihove dejavnosti na območju Republike Hrvatske je bila potrebna finančna podpora, ki je dala 'veter v hrbet' tako starim kot novim službam potujočih knjižnic.

POTUJOČE KNJIŽNICE NA HRVAŠKEM

Po podatkih *Anketnega vprašalnika o storitvah potujoče knjižnice*¹ je konec leta 2022 na Hrvatskem delovalo devet bibliobusnih služb z dvanajstimi vozili, ki so v veliki meri reševale problem dostopnosti knjižničnih storitev na svojih področjih delovanja.

V tabeli lahko vidimo neugodno situacijo glede starosti vozil, saj se glede na leto izdelave gibljejo v razponu od leta 1986 do 2015. Številne splošne knjižnice, ki imajo potujoče knjižnice, se soočajo s problemom zamenjave ali vzdrževanja dotrajanih bibliobusov, kar je tudi največji finančni strošek pri delovanju službe. Prav zaradi nezmožnosti pridobitve novih bibliobusov in visokih stroškov vzdrževanja, starejši grozi celo opustitev

potujoče knjižnice kot storitve. Po drugi strani pa je nepokritost Republike Hrvatske s tovrstno storitvijo še vedno velika, saj kar deset okrožij potujoče knjižnice nima.

Z BRANJEM DO INKLUZIVNE DRUŽBE

Do leta 2021 je na Hrvatskem v osmih županijah in v mestu Zagreb delovalo devet potujočih knjižnic s skupno trinajstimi vozili. Po objavi Razpisa ESS 2021 *Z branjem do vključujoče družbe*, ki je bil namenjen povečanju socialne vključenosti pripadnikov ranljivih skupin z razvojem bralne pismenosti, se je mreža potujočih knjižnic razširila.

Za vzpostavitev novih storitev potujočih knjižnic in revitalizacijo aktivnih storitev so bila na razpisu zagotovljena nepovratna sredstva v skupni vrednosti 4.645.298,29 EUR.² Od navedenega zneska 85 % sredstev zagotavlja Evropski socialni sklad, obvezni delež nacionalnega sofinanciranja v višini 15 % pa zagotavlja Ministrstvo za kulturo in medije.

Redna številka	ŽUPANIJA / Bibliobusna služba	Leto ustanovitve bibliobusne službe	Leto proizvodnje bibliobusa	Vrsta podvozja
1.	BEJELOVARSKO-BILOGORSKA / Narodna knjižnica "Petar Preradović" Bjelovar	1972	2004	KAMION
2.	MESTO ZAGREB / Knjižnice grada Zagreba	1976	2011	KAMION
3.	KARLOVAČKA / Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" Karlovac	1958	2003	KAMION
			2013	KOMBI
4.	KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA / Knjižnica i čitaonica "Fran Galović" Koprivnica	1979	2004	KAMION
5.	KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA / Gradska knjižnica "Franjo Marković" Križevci	2009	2007	KOMBI
6.	MEDIMURSKA / Knjižnica "Nikola Zrinski" Čakovec	1979	2003	KAMION
			2004	KAMION
7.	PRIMORSKO-GORANSKA / Gradska knjižnica Rijeka	1969	2015	KOMBI
			2005	KAMION
8.	VUKOVARSKO-SRIJEMSKA / Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci	2006	2005	KAMION
9.	ZADARSKA / Gradska knjižnica Zadar	2006	1986	AVTOBUS
			2006	AVTOBUS

Potujoče knjižnice v Republiki Hrvatski, stanje na dan 31. 12. 2022

Po rezultatih natečaja Evropskega socialnega sklada *Z branjem do uključujuće družbe* so štiri županijske splošne knjižnice v Bjelovarju, Karlovcu, Čakovcu in Vinkovci kupile nadomestna vozila.

Iz istega vira so bila zagotovljena sredstva za tri županijske splošne knjižnice, za vzpostavljene nove bibliobusne službe v Virovitici in Splitu, županijska splošna knjižnica v Gospiću pa je odobrena sredstva prerazporedila za skladišče gradiva.

Županijska matična splošna knjižnica v postopku pridobitve nadomestnega bibliobusa za namen vzdrževanja bibliobusne službe v letu 2023:

- BJELOVARSKO-BILOGORSKA / Narodna knjižnica "Petar Preradović" Bjelovar
- KARLOVAČKA / Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" Karlovac
- MEĐIMURSKA / Knjižnica "Nikola Zrinski" Čakovec
- VUKOVARSKO-SREMSKA / Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci

Županijska matična splošna knjižnica v postopku pridobitve bibliobusov za vzpostavitev bibliobusne službe v letu 2023:

- LIŠKO-SENJSKA / Samostalna narodna knjižnica Gospić – prenamenjivost sredstev
- SPLITSKO-DALMATINSKA / Gradska knjižnica Marka Marulića Split
- VIROVITIŠKO-PODRAVSKA / Gradska knjižnica i čitaonica Virovitica

Obćinska ali mestna splošna knjižnica v županiji v postopku vzpostavitve knjižnične službe v letu 2023:

- BRODSKO-POSAVSKA / Hrvatska čitaonica Vrpolje
- ISTARSKA / Gradska knjižnica Poreč
- SISAČKO-MOSLAVAČKA / Gradska knjižnica i čitaonica Milivoja Cvetnića Hrvatska Kostajnica
- SISAČKO-MOSLAVAČKA / Narodna knjižnica i čitaonica Lekenik
- VARAŽDINSKA / Gradska knjižnica i čitaonica Novi Marof

Rezultati raspisa *Z branjem do uključujuće družbe*

Bibliokombi Bjelovar. Foto: www.bjelovar.info

Bibliokombi Hrvatska Kostajnica

Bibliokombi Novi Marof. Foto: www.novi-marof.hr

Bibliokombi Lekenik

Bibliobus Karlovac. Foto: www.karlovac.hr

Bibliobus Vinkovci. Foto: Tomislav Čorak

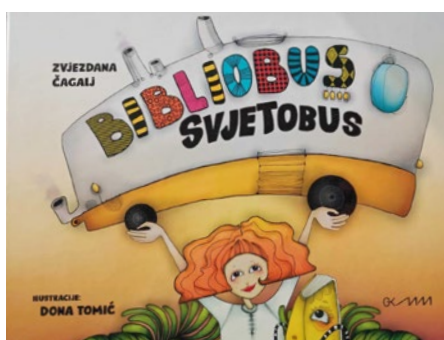
Bibliobus Split

Bibliobus Čakovec. Foto: www.karlovac.hr

S prijavo na natjecaj so bila zagotovljena tudi sredstva za pet občinskih oziroma mestnih splošnih knjižnic v Hrvaški Kostajnici, Lekeniku, Novem Marofu, Vrpolju in Poreču. Z vzpostavitvijo potujoče knjižnice, tj. z uvedbo te vrste knjižnične storitve, se je mreža potujočih knjižnic v Republiki Hrvaški razširila.

Prijavljeni projekti, ki so bili financirani s sredstvi natečaja Z branjem do vključujoče družbe, so poleg tega, da so bili namenjeni nakupu novih vozil za potrebe potujočih knjižnic, vsebovali številne projektne aktivnosti, ki so bile namenjene povečanju socialnega vključevanja ranljivih skupin z razvijanjem bralne pismenosti. Ciljna skupina so bili otroci in mladi do 25 let, starejši od 54 let, brezposelni, invalidi ter pripadniki Romov in drugih narodnih manjšin. S temi dejavnostmi so številne splošne knjižnice organizirale različne delavnice, promocije, bralne klube, govorilnice, strokovna predavanja, druženja s pisatelji, kar nekaj pa jih je tudi natisnilo slikanice.

Slikanica Zvezdane Čagalj Bibliobus Svjetobus.

ZAKLJUČEK

Splošne knjižnice, ki imajo potujoče knjižnice, tj. bibliobusne službe, se zavedajo, da je za njihovo delovanje potrebno redno in sistematično financiranje. Natjecaj *Z branjem do vključujoče družbe* je nekaterim službam le delno pomagal pri zamenjavi zastarelih vozil, medtem ko je v nekaterih županijah omogočil vzpostavitev nove bibliobusne službe. Sredstva, potrebna za delovanje in obstoj posamezne službe, vključujejo

sredstva za nabavo knjižničnega fonda, plače zaposlenih, zavarovanja, stroške registracije in goriva, vključno z letnimi servisi in vzdrževanjem parkirnih mest ali garaž na letni ravni, stroške pisarniških prostorov in skladišča ter druge materialne stroške. Obstaja pa bojazen, da določene službe v prihodnosti ne bodo kos tem finančnim izdatkom, če jim za to ne bodo redno zagotavljali sredstev ustanovitelji, ki pa za tovrstne storitve pogosto nimajo posluha. Ministrstvo za kulturo in medije Republike Hrvaške se je zavedlo pomena potujočih knjižnic in želi s svojo podporo prispevati k razvoju mreže potujočih knjižnic. Po drugi strani pa je pomembno zagovorništvo na lokalni ravni. Širitev mreže potujočih knjižnic je ponovno pokazala, da knjižnice prisluhnejo potrebam lokalne skupnosti in po svojih najboljših močeh prispevajo h kakovosti vsakdanjega življenja občanov. Izredno pomembna je podpora stroke pa tudi odločevalcev na ravni lokalne in državne oblasti. Če se ozremo nazaj in se spomnimo 10. festivala hrvaških bibliobusov in 16. okrogle mize o potujočih knjižnicah v Republiki Hrvaški, ki je potekala maja 2023 v Splitu, lahko prostodušno rečemo, da je to nekaj, o čemer je Komisija za potujoče knjižnice Hrvaškega knjižničarskega društva do nekaj let nazaj lahko samo sanjala. V Splitu so se združile hrvaške potujoče knjižnice vzhoda, zahoda, severa in juga in želimo verjeti, da bo Split simbol optimističnega začetka širjenja mreže potujočih knjižnic na Hrvaškem.

LITERATURA:

Narodna knjižnica: IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga (Let. 4, str. XII, 99). (2003). Hrvatsko knjižničarsko društvo.

Smjernice za pokretne knjižnice: prvo hrvatsko izdanje (prema drugome preadenom izdanju izvornika) (1. izd., Let. 29, str. 59). (2011). Hrvatsko knjižničarsko društvo.

Čitanjem do uključivog društva. <http://www.esf.hr/natjecaji/socialno-ukljucivanje/citanjem-do-ukljucivog-drustva/>

Nacionalnom planu borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2021. do 2027. godine. <https://mrosp.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Glavno%20tajništvo/Godišnji%20planovi%20i%20strateška%20izvešća/Nacionalni%20plan%20o%20borbe%20protiv%20siromaštva%20i%20socijalne%20isključenosti%20za%20razdoblje%20od%202021%20do%202027.pdf>

Bibliokombi Virovitica. Foto: www.virovitica.hr

»ALI KNJIGE PO NOVEM TEHTATE?«

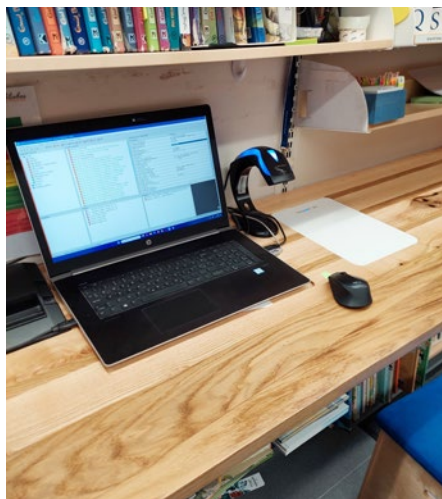
RFID IZPOSOJA V PTUJSKEM BIBLIOBUSU

BOJAN PETEK,
KNJIŽNICA IVANA POTRČA PTUJ

V potujočem oddelku Knjižnice Ivana Potrča Ptuj smo 4. septembra 2023 pričeli z izposojno gradiva s pomočjo radiofrekvenčne identifikacije (RFID).

Sledili smo prizadevanjem knjižnic, ki želijo optimizirati in olajšati postopke v izposoji, posledično pa lahko knjižničarji več časa posvetijo uporabnikom. Eden izmed načinov je zagotovo izposoja, ki temelji na RFID tehnologiji in jo nadgrajujejo še knjigomati, pametne police idr. ter omogoča hitro prepoznavanje gradiva z uporabo radijskih signalov. To pomeni, da lahko istočasno identificiramo več enot gradiva, kar pospeši celoten postopek izposoje. Izposoja v nekaterih slovenskih splošnih knjižnicah že nekaj let temelji na uporabi RFID tehnologije, druge jo v svoj način dela vpeljujejo postopoma in jo prilagajamo svojim potrebam.

V Knjižnici Ivana Potrča Ptuj smo se odločili, da bomo z RFID izposojno pričeli v Potujoči knjižnici. Zaradi številnih referenc na tem področju smo se povezali s podjetjem Tenzor, ki so za nas pripravili predstavitev tehnične opreme. Poskrbeli so za povezavo RFID s programsko opremo COBISS3 in za nastavitve ustreznih parametrov, IZUM pa je omogočil integracijo RFID v segment izposoje. Na našo prošnjo so to možnost vključili tudi pri postopku za premeščanje gradiva na bibliobus in z bibliobusa. Nato je sledila nabava nalepk in čitalcev. Odločili smo se za tip nadpultnega čitalca, ki se je pri testiranju izkazal za najbolj ustreznega. Na bibliobus smo namestili prilagojen izposojevalni pult, ki je naše lastne izdelave in omogoča vgradnjo čitalca.

Prilagojen izposojevalni pult. Foto: Luka Gajšek

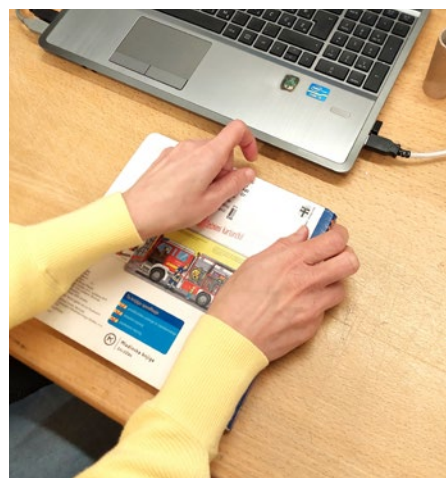
Pred vpeljavo novega načina izposoje je bilo seveda potrebno gradivo opremiti z RFID nalepkami in opraviti postopek konverzije, pri katerem se identifikacijski podatki o gradivu prenesejo na integriran čip na nalepki. Z delom smo pričeli spomladi in si zadali cilj, da gradivo ustrezno pripravimo do septembra, ko bo bibliobus po poletnih počitnicah ponovno krenil na pot. Pri postopku priprave gradiva sva bila v ekipi običajno dva ali po možnosti trije sodelavci, da je proces lepljenja nalepk, konverzije in fizičnega premeščanja knjig potekal bolj tekoče.

Opremljanje gradiva. Foto: Luka Gajšek

Po večini smo uporabljali večje nalepke, ki zagotavljajo boljšo čitljivost, razvrščali

smo jih po notranji strani zadnje platnice. Pri knjigah manjšega formata in še posebej pri kartonkah pa smo uporabljali manjše nalepke, ki jih lahko 'skrijemo' pod nalepko s podatki o signaturi.

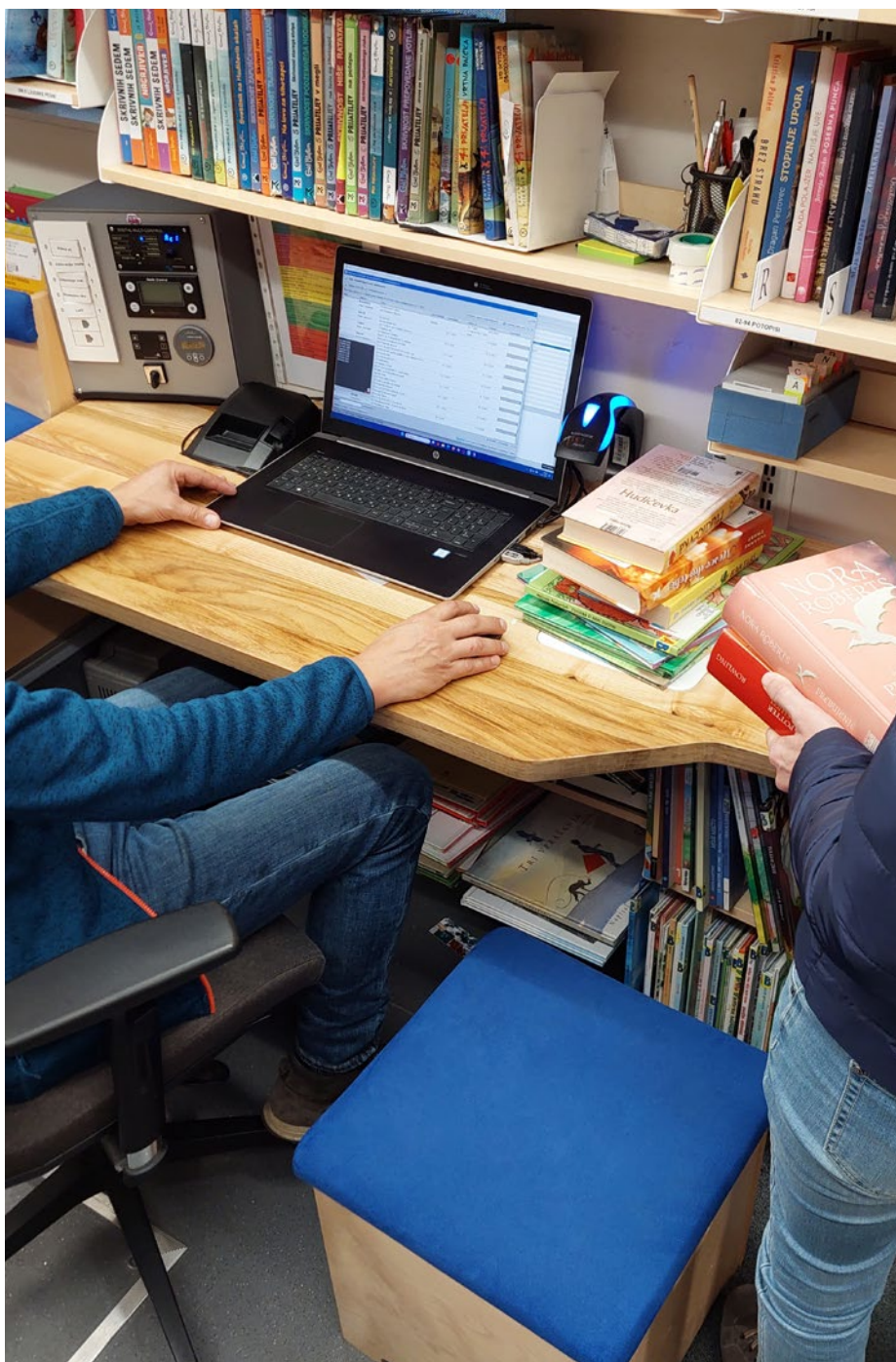

Pri kartonkah smo uporabili manjše nalepke. Foto: Luka Gajšek

Odločili smo se, da bomo pri tem zaenkrat izvzeli neknjižno gradivo, pri katerem beležimo manjši izposojevalni obrat, z RFID nalepkami smo opremiti le tisto gradivo, ki je pri knjigah del kompleta. Ob drugem rednem delu in tudi zaradi ostalih nepredvidenih situacij, kot so bolniške odsotnosti idr., gradiva ni bilo mogoče opremljati vsakodnevno, v začetku julija nas je v Potujoči knjižnici čakala tudi inventura, pa vendarle smo z delom zaključili v načrtovanem času.

Konverzija. Foto: Luka Gajšek

Izposoja s pomočjo RFID čitalca. Foto: Luka Gajšek

Ko je bilo vso gradivo na bibliobusu in v skladišču ustrezno opremljeno, so sledila še testiranja izposoje s pomočjo RFID. Podprti so vsi postopki v izposoji: beleženje izposoje in vračila, priprava rezerviranega gradiva za prevzem ter za potujoče knjižnice pomembno evidentiranje pretoka gradiva na bibliobus in z njega. Pri slednjem se je uporaba tehnologije RFID na bibliobusu izkazala za še posebej učinkovito. Ker smo omejeni s prostorom, moramo knjižnično zbirko, ki gre z nami na teren, pogosto dopolnjevati oziroma jo prilagajati potrebam uporabnikov. Ob vsakem letnem času zamenjamo zbirko slikanic. Obsežnejše premične zbirke pripravljamo za štiri enote Doma

upokojevcev Ptuj. Vso omenjeno gradivo pa je potrebno najprej fizično in nato še s postopkom v segmentu COBISS3/Izposoja premeščati iz skladišča na bibliobus oziroma obratno. Za ilustracijo: v letu 2022 je bilo v naši knjižnici zabeleženih 32.220 transakcij, ki so vezane na prenašanje gradiva na bibliobus in z njega, od tega smo postavitev gradiva na lokaciji bibliobusa zabeležili 17.917-krat, vrnitev gradiva z lokacije bibliobus pa 14.303-krat. Uporaba RFID čitalcev omenjene postopke zagotovo olajša, saj lahko prenos uredimo za večje število enot hkrati, kar je velika prednost tudi pri sami izposoji, ki je na bibliobusu še posebej specifična. Posamezno postajališče obiščemo vsake tri tedne, uporabniki pa si radi izposojajo večje

število enot, ker morda vmes kakšen obisk tudi izpustijo. Prav tako so njihovi izposojevalni sezname daljši pred poletjem. Vzgojiteljice si običajno izposodijo zajetnejši kup slikanic, ki jih potem uporabljajo otroci v vrtcu. Zaradi vsega naštetega je RFID oprema, ki omogoča hkratno evidentiranje večjega števila enot, na bibliobusu dobrodošla, saj izposoja in vračilo odslej opravimo v krajšem času.

Kot vsake druge novosti se je bilo potrebno tudi novega načina izposoje privaditi, ampak zaradi preglednosti in enostavnosti pri tem res ni bilo težav. Kot smo pričakovali, se je v začetku tu in tam še zgodilo, da vrnjeno gradivo še ni bilo ustrezno opremljeno, sicer pa smo z novo pridobitvijo zelo zadovoljni. Zagotovo nam olajša delo in tudi uporabniki so spremembo sprejeli z zanimanjem. Ker prosto dostopajo do obeh izposojevalnih pultov, lahko sami položijo gradivo na mesto s čitalcem, knjižničarji pa izposoja oziroma vračilo samo še potrdimo. Zanimivi so tudi njihovi odzivi, prva njihova vprašanja so bila povezana s tem, ali odslej knjige tehtamo. Ko pa pogledajo svoje izposojevalne lističe oziroma zadolžnice, zadovoljni ugotovijo, da naša 'tehničar' dobro deluje.

VIRI

Cigrovski, M. (2005). Uvajanje tehnologije RFID v slovenskih knjižnicah. *Organizacija znanja*, 10(3), 148-153. http://home.izum.si/cobiss/oz/2005_3/html/clanek_03.html

OBISKI POTUJOČIH KNJIŽNIC V DOMOVIH STAREJŠIH OBČANOV V SLOVENIJI

PETRA JARKOVIČ,
POSAVSKA POTUJOČA KNJIŽNICA

Potujoče knjižnice vključujejo v svojih zbirkah gradivo za vse starostne skupine uporabnikov, za katere oblikujejo in prilagajajo knjižnične storitve glede na njihove informacijske potrebe in bralne želje. Pomembno skupino uporabnikov potujočih knjižnic predstavljajo tudi starostniki v domovih starejših občanov (v nadaljevanju: DSO), ki imajo zaradi zdravstvenih težav in drugih ovir, ki so predvsem posledice staranja, otežen prihod v bližnjo knjižnico, kjer bi lahko sami dostopali do gradiva ali se posluževali drugih knjižničnih storitev in dejavnosti.

V raziskavi, ki smo jo opravili v letošnjem marcu, smo želeli ugotoviti, kako so slovenske potujoče knjižnice uspešne v sodelovanju z DSO-ji in kakšne so pri tem izkušnje ter dobre prakse bibliotekarjev, zaposlenih v potujočih knjižnicah. Zanimalo nas je tudi, kako so z njihovimi storitvami, dejavnostmi in obiski zadovoljni stanovalci DSO-jev. Želeli smo izvedeti, ali imajo potujoče knjižnice gradivo opremljeno z vidnimi oznakami za lažje iskanje (npr. piktogrami, večji tisk ipd.) in ali imajo oblikovan tudi priporočilni seznam knjig, ki starostnikom in slabovidnim služi kot pomoč pri izbiri knjig s primernejšim tiskom za branje. Ker v splošnih knjižnicah organizirajo različne bralne projekte za spodbujanje branja in dvig bralne kulture, nas je zanimalo, če tudi v potujočih knjižnicah izvajajo lastne bralne projekte, namenjene posebej stanovalcem v DSO-jih.

Med trinajstimi potujočimi knjižnicami jih je osem tistih, ki imajo v mrežo postajališč vključene tudi postanke pred DSO-ji; to so: Ljubljana, Murska Sobota, Tržič, Ajdovščina, Nova Gorica, Posavje, Tolmin in Postojna. Skupaj obiščejo sto dvajset stanovalcev uporabnikov v enaindvajsetih DSO-jih. Pridobljene podatke s strani bibliotekarjev, zaposlenih na osmih slovenskih potujočih knjižnicah, smo podprli še

z mnenji treh zaposlenih v DSO-jih v posavski regiji. V Posavju deluje pet DSO-jev in Posavska potujoča knjižnica jih obiskuje tri; Dom starejših občanov Krško, Dom upokojencev Brežice in od leta 2020 Dom upokojencev in oskrbovancev Impoljca ter v naslednjem letu še njihovo enoto Brezovo.

Stanovalci uporabniki v DSO-jih so z obiskom, dostopom, knjižnično zbirko in storitvami potujočih knjižnic zadovoljni. Potujoče knjižnice obiskujejo DSO-je enkrat ali dvakrat na mesec. O svojih prihodih na postajališče pred ustanove DSO-jev potujoče knjižnice seznanjajo z zloženkami in letaki z urniki, kontaktiranjem dotičnih oseb v DSO-jih, objavljanjem urnikov na spletnih straneh potujočih knjižnic in pripravo plakatov, ki jih razobesijo v prostorih DSO-jev. Nekatere potujoče knjižnice objavljajo razpored obiskov tudi v lokalnih časopisih. Manj je objavljanih na Facebook profilu in pošiljanja urnikov po elektronski pošti. Bibliotekarji v večini ocenjujejo, da je čas postanka potujočih knjižnic pred DSO-ji dovolj dolg, postanki trajajo od 20 minut in vse do 1 ure 45 minut. Ker so postanki potujočih knjižnic časovno omejeni, bibliotekarji ne izvajajo bralnih projektov, ki bi potekali v sodelovanju z DSO-ji, vendar si v prihodnosti tega želijo.

Stanovalci uporabniki največ posegajo po ljubezenskih in zgodovinskih romanih, avtobiografijah ter poeziji. Bibliotekarji zaznavajo, da je veliko povpraševanje po romanih s kmečko tematiko in romanih slovenskih avtorjev ter po gradivu z večjim tiskom. Prav tako menijo, da bi bilo potrebno v zbirke potujočih knjižnic vključiti več knjižničnega gradiva z večjim tiskom, obenem pa bi bilo potrebno to gradivo tudi ustrezno označiti. Za skrb pri seznamih izposojenih knjig in komunikacijo s potujočimi knjižnicami je večina bibliotekarjev dogovorjena z zaposlenimi v DSO-jih. Nekateri stanovalci uporabniki pa rezervirajo gradivo in podaljšajo izposojevalni rok

gradiva tudi samostojno preko servisa Moja knjižnica, telefona ali e-pošte.

Ena izmed prednosti potujočih knjižnic je tudi urejen vstop funkcionalno oviranim osebam z dvizno rampo, kar jim omogoči prosto in samostojno izbiranje knjižničnega gradiva. Vendar si stanovalci uporabniki vseeno želijo več pomoči bibliotekarja pri svetovanju in izbiri gradiva oz. radi povprašajo za dobro knjigo ter izbiro gradiva prepustijo bibliotekarju. Bibliotekarji menijo, da bi bil dobrodošel priporočilni seznam knjig za starostnike pri svetovanju in izbiranju knjižničnega gradiva.

Prikaz uporabe dvizne rampe na Posavski potujoči knjižnici. Foto: arhiv Posavske potujoče knjižnice

Poslanstvo potujočih knjižnic ni samo zagotoviti knjižnično gradivo in pokriti potrebe po knjižničnih storitvah na podeželju. Potrebno je razmišljati tudi, kako se približati ranljivim skupinam, kot so to stanovalci uporabniki v DSO-jih. Starostnike je potrebno še posebej spodbujati k aktivnemu življenju na različnih področjih. Ker so starostniki v tem življenjskem obdobju bolj občutljivi in imajo občutek, da so potisnjeni na rob družbe, so med njimi prisotni osamljenost, občutek zapostavljenosti. Ravno knjiga in branje ter obiski potujoče knjižnice imajo moč, da jim tovrstne občutke preženejo.

POTUJOČI UTRINEK, PREPLETEN Z LOVORJEM

PREDSTAVITEV KNJIGE O POTUJOČEM KNJIŽNIČARSTVU *POTUJOČI UTRINKI*

KSENIJA TRS, MARIBORSKA KNJIŽNICA
RAČE, 26. MAJ 2023

Zgodba o potujočih utrinkih se je začela pisati davnega leta 1992, ko sem z dušo in srcem postala potujoča knjižničarka. Skozi tri desetletja in še leto zraven se je teh utrinkov utrnilo za eno malo zvezdno nebo oz. za prvo knjigo z 271 stranmi.

Tri desetletja utrinkov v eni knjigi. Foto: Ksenija Trs

Z velikim pričakovanjem, predvsem pa veseljem, sem nestrpnost čakala trenutek, ko bom knjigo prvič vzela v roke, pobožno kot svetinjo, kot molitvenik. Zadnji petek v maju mi je to željo izpolnil, občutki, ki so brbotali v meni, so bili nepopisljivi, solze so izdajalsko spolzele po licih.

Krasen ambient v nederju račkega gradu, ki sem si ga izbrala že lani, vreme, ki ga je samo stvarstvo ustvarilo, neutrudni sodelavci, s katerimi sem skupaj ustvarjala ta dogodek, vpet v zgodbo 11. dneva Mariborske knjižnice, množica obiskovalcev – ne bi si mogla želeli boljše popotnice v svet svoji knjigi *Potujoči utrinki*.

Pravijo, da torta ni popolna brez tiste češnje na vrhu, za katero so poskrbeli dr. Silva Novljan (avtorica spremne besede), Dragica Turjak (avtorica uvodnika), Milena Pivec (direktorica Založbe Pivec)

ter guru moderatorstva Stane Kocutar. Da med obiskovalci ne pozabim omeniti še dr. Dragice Haramija, dr. Melite Ambrožič, zakoncev Kanič, predsednika sindikata Glosa in Mitje Šuštarja, ki so me z udeležbo izjemno razveselili.

Predstavitve *Potujočih utrinkov*. Foto: arhiv Mariborske knjižnice

Prostor se je počasi polnil, zmanjkovalo je sedežev; obiskovalci so prihajali z vseh vetrov naše Slovenije, dejali so mi, da jih je bilo okoli 160.

Znova se je izkazalo, da slogan slovenskih potujočnikov »*Naše poti so vez med ljudmi*« drži. Murska Sobota, Ptuj, Ljubljana, Bled, Novo mesto, Nova Gorica, Ormož, Poljčane, Slovenska Bistrica, Celje, Sladki Vrh, Zgornja Velka, Laporje, Skoke, Starše, Prepolje, Miklavž na Dravskem polju, Bresternica, Dobrovce, Rače, Fram, Morje – kraji, ki so se vsaj za dve uri povezali na tem grajskem dvorišču.

Rački grad, kulisa dogodka. Foto: arhiv Mariborske knjižnice

Podpisovanje knjige. Foto: arhiv Mariborske knjižnice

Zgodba o potujočih knjižničarjih, o našem delu ter povezovanju tostran in onstran meja, o uporabnikih potujočih knjižnic ter o potujočih anekdotah je spletila vez skozi celotno dogajanje.

Med prijatelji. Foto: arhiv Mariborske knjižnice

Naj končam z mislijo dr. Novljanove: »*Potujoči knjižničarji dobesedno živijo za svoj poklic!*«

INTERVJU S KSENIJO TRS, AVTORICO *POTUJOČIH UTRINKOV*

NEJA DREVENŠEK,
MESTNA KNJIZNICA LJUBLJANA

V letu 2023 nas je razveselil izid za knjižničarsko stroko dragocene knjige, ki daje zanimiv vpogled v delo potujočih knjižničarjev. Poleg strokovne javnosti je zanimiva tudi za splošno populacijo, še posebej za vse tiste, ki radi obiskujejo knjižnice. Avtorica nas seznanja s socialno, kulturno vlogo knjižnic na kolesih, saj bibliobusi obiskujejo od družabnega življenja oddaljene vasi in njihove prebivalce ter s tem pomembno prispevajo k širjenju bralne kulture in povezovanju vaščanov v njihovem domačem kraju. Ob branju začutimo pomembnost poslanstva, ki ga opravljajo zaposleni v potujočih knjižnicah. Spoznamo bogato zgodovino potujočega knjižničarstva, pričevanja bibliotekarjev iz Slovenije in tujine, večji del pa predstavljajo hudomušne, vesele in včasih tudi žalostne situacije med bralci in knjižničarji. Vedoželjni bralec lahko začuti poseben utrip delovanja knjižnice na kolesih, ki ima svoj specifičen način dela z uporabniki. Avtorica Ksenija Trs je zaposlena v mariborski potujoči knjižnici in v svoji bogati karieri je izkusila marsikatero zanimivo dogodivščino, ki jo deli z bralci. Poleg te knjige je napisala tudi avtobiografski roman *Kdo se boji črna gošta?*

Koliko časa si že zaposlena v mariborski potujoči knjižnici in kako nate osebno vpliva delo v potujoči knjižnici?

V potujoči knjižnici sem zaposlena od leta 1992. To izjemno delo dojemam kot poslanstvo, dobesedno živim za ta poklic, ki me vsak dan ob srečevanjih s temi našimi bralci polni z energijo. Ko vstopim, me ta prostor dobesedno posrka, postanem del njega in komaj čakam, da motor zaprede in krenemo na pot. Itak pa nas tako čuti vsaj večina potujočih knjižničarjev. Smo posebna sorta knjižničarjev, z DNK v obliki pnevmatike, krvno skupino nafta ter s srcem v obliki knjige.

Mariborski bibliobus. Foto: Primož Kocbek

Kako se ti je porodila ideja, da bi napisala knjigo o tvojem delu v potujoči knjižnici? Ti je bil morda kdo pri tem v vzpodbudo?

Običajno rečem, da so ti moji *Potujoči utrinki* začeli nastajati s prvim korakom mene kot potujoče knjižničarke na bibliobusu, da se utrinjajo že več kot 31 let. Vse bolj pa se mi dozdeva, da so začeli nastajati tisti trenutek, ko sem jaz, Prlečka, kot uporabnica in bralka ter članica vstopila v to posebno knjižnico na kolesih, in to v Prepoljah leta 1978. Zato se vedno rada vračam v ta kraj, krasni ljudje živijo tam. Polni energije, empatije do kulture, ki ti zaželjijo gostoljubno dobrodoščilo kadarkoli, zvesti obiskovalci knjižnice na kolesih, ki pomagajo soustvarjati moje *Potujoče utrinke*.

Knjigo bi lahko uvrstili v več različnih kategorij, sodi nekako tako na področje bibliotekarske stroke, saj vsebuje tako zgodovino potujočega knjižničarstva kot način dela v takšni knjižnici, seznam zaposlenih v potujočih knjižnicah, pričevanja slovenskih in tujih knjižničarjev, po drugi strani pa je tudi zbirka različnih situacij pri delu z uporabniki na samem terenu. Za kakšno knjigo gre, kako bi jo opisala sama, jo klasificirala – na primer po UDK-ju?

Ha, ha, menim da sem s to svojo knjigo naredila kar nekaj sivih las tistim, ki klasificirajo po UDK-ju. Edino, o čemer ne dvomim, je, da sodi na področje bibliotekarstva. Hm, ker pa se v knjigi prepletata tako stroka kot leposlovje, bi morda morali dodati še poseben UDK vrstilec.

Jaz osebno bi jo prav tako uvrstila med anekdote. Res pa je, da z UDK vrstilcem 821.163.6-36 ne bo kaj dosti iskana, če ne bo promovirana vedno znova na takšen ali drugačen način. Mora biti v ospredju, na policah s priporočenimi knjigami, ne sme biti nekje na neki polici, pozabljena med drugimi knjigami, čakajoč, da se morebiti kakšen knjižničar le spomni nanjo in jo priporoči bralcem. Ker si tudi mi, potujoči knjižničarji, zaslužimo, da se govori o nas, o našem delu v težjih pogojih, o tem, da nismo samoumevni. Da nismo le anekdote in se na nas pozablja.

Kaj pravim jaz o knjigi, kakšna je? Točno takšna, kot smo mi, potujoči knjižničarji: strokovna, polna podatkov, iskriča, prepletena z zgodbami, anekdotami, različnimi usodami.

Izjemno sem ponosna na spremno besedo dr. Silve Novljan z naslovom *Potujoče povezovanje*, ki pravi, da je osrednje sporočilo knjige »branje za povezovanje«, da nam je mar

posameznik, njegove potrebe, želje, njegov prispevek k skupnosti, hkrati pa dodaja, da je knjiga »zanimiv potujoči dnevnik s podobo knjižničarja in uporabnika«.

Naj dodam še misel iz uvodnika h knjigi, ki ga je napisala Dragica Turjak, nekdanja direktorica Mariborske knjižnice, ki pravi, da smo potujoči knjižničarji »posebne dušice, ki spadajo samo tja, saj se le v potujoči knjižnici in med svojimi bralci počutijo kot ribe v vodi!«

Knjiga je izšla v letu 2023 in do tega trenutka jo je verjetno prebrala že večina širših in ožjih sodelavcev. Kako so knjigo sprejeli uporabniki, ki obiskujejo bibliobus? Kako je knjigo sprejela knjižničarska stroka in tvoji kolegi, slovenski potujoči knjižničarji?

Hm, glede na odziv širših in ožjih sodelavcev močno dvomim, da jo je večina prebrala, kar me žalosti, saj so del te knjige. Ta knjiga je tudi promocija knjižnice, knjižničarstva, vzpodbujanja bralne pismenosti. Tisti pa, ki so jo prebrali, pravijo, da je zanimiva, da bi jo morali prebrati vsi knjižničarji, saj marsikdo, žal, ne pozna dela potujočih knjižničarjev. Preveč se namreč enači z delom knjižničarjev v stacionarnih enotah.

Kar se tiče uporabnikov bom navedla mnenje ene izmed bralk te knjige: »Sem pravkar pri branju te knjige. Prva poglavja so posvečena zgodovini bibliobusa. Čeprav si že težko kaj zapomnim, je toliko zanimivo opisano, da teh strani nisem preskočila, kot ponavadi naredim pri drugih knjigah, ampak sem jih z veseljem prebrala. Do danes sem na bibliobus gledala brez vseh zavedanj, koliko je tu bilo s strani posameznikov vloženega truda. Avtobus s knjigami pač. Danes se je to spremenilo, v meni se je prebudilo veliko večje spoštovanje.«

Sodeluješ tudi s prijatelji, kolegi knjižničarji iz Hrvaške, Srbije, poznaš celo potujočega knjižničarja iz Čila. Ali je bila knjiga deležna kakšnih odzivov iz tujine?

Res je, v času tega mojega potujočništva sem navezala izjemno dosti prijateljskih stikov, tako doma, kot v tujini. Tudi v Bosni in Hercegovini, Madžarski, Španiji, pa tudi preko velike luže, daleč stran, v Čilu, kjer se ravno en takšen potujoči norec kot sem sama bori za potujoče knjižničarstvo, govori o tem in piše o tem.

Rodrigo Araya Elorza, novinar ter vodja potujoče knjižnice v regiji Coquimbo v Čilu. Isto leto sva izdala knjigi o delu potujočih knjižničarjev. On *Historias sobre Ruedas (Zgodbe na kolesih)*, jaz pa *Potujoče utrinke*. Sva zelo povezana, obojestransko želja pa je, da se srečava v živo, se objameva, vendar je za to malo možnosti zaradi prevelike razdalje in predvsem zaradi s tem povezanih stroškov potovanja.

Naj še samo dodam enega izmed odzivov hrvaške kolegice Nataše Vojnović: »Ksenija Trs je jedna od rijetkih osoba, koja u potpunosti razumije, zašto volim posao koji radim, i već kad sam je prvi put susrela, postala mi je draga. Sad, kad sam pročitala ovu njenu knjigu, znam i zašto. Nemoguće je ne prepoznati i ne osjetiti LJUBAV. Ona svoj posao putujuće knjižničarke voli, baš kao i ja, i učinila bi sve, da ljudima oko sebe to pokaže – osmijehom, lijepom riječju, susretljivošću, dobronamjernošću, podrškom, razumijevanjem, vedrinom ... A, što čovjeku više od tog treba?! Kažu da su knjige lijek za ljudsku dušu, a kad taj lijek dobiješ iz ruke knjižničarke Ksenije i to s prekrasnim smiješkom na licu, ozdravljenje ti je zagantirano!«

Ksenija Trs pred svojim 'drugim domom'.
Foto: arhiv Mariborske knjižnice

Z ENIM BIBLIOBUSOM SKOZI DVE ŽUPANIJI

NIKA ČABRIĆ, DINKA MARKULIN, SARA SEMENSKI,
BIBLIOSNA SLUŽBA, KNJIŽNICE GRADA ZAGREBA

Bibliobusna služba Knjižnic mesta Zagreb (Knjižnice grada Zagreba, KGZ) se je udeležila 10. festivala hrvaških bibliobusov z mednarodno udeležbo in 16. okrogle mize o potujočih knjižnicah v Republiki Hrvaški, ki je potekala 26. in 27. maja 2023 v Splitu in ga je organiziralo Hrvaško knjižničarsko društvo – Komisija za potujoče knjižnice in Komisija za splošne knjižnice v sodelovanju s Knjižničarskim društvom Split in Mestno knjižnico "Marka Marulića" Split kot gostiteljico.

Festival bibliobusov je potekal v petek, 26. maja 2023, na stadionu Poljud. Bibliobusna služba KGZ je na Festivalu predstavila svoj bibliobus MAN (letnik 2011). Okrogla miza na temo *Potujoča knjižnica v službi spodbujanja bralne kulture* je potekala v soboto, 27. maja 2023, v Mestni knjižnici "Marka Marulića" Split. Člani bibliobusne službe Knjižnic mesta Zagreb so se predstavili s predavanjem *Bibliobusna služba Knjižnic mesta Zagreb: z enim bibliobusom v dveh županijah* in poster predstavitev *Nove ideje v novih okoliščinah*. S predavanjem in posterjem je bilo na kratko predstavljeno delo potujoče knjižnice v zadnjih treh letih. Zagrebška potujoča knjižnica je bila ustanovljena leta 1976 in je edina bibliobusna služba na Hrvaškem, ki deluje na območju dveh županij - mesta Zagreb in Zagrebške županije. Od začetka leta 2022 bibliobusna služba razpolaga samo z enim vozilom in obiskuje 33 postajališč v mestu Zagreb in 15 postajališč v Zagrebški županiji v dveh izmenah in pod geslom *vsaka dva tedna ob istem času na istem mestu*. Organizacija in izvajanje dejavnosti ter programov se je od leta 2020 spremenila in prilagodila, zaradi pandemije koronavirusa so se našli novi načini približevanja bralskemu občinstvu, torej obstoječim in potencialnim uporabnikom. Po tem, ko je na začetku leta 2022 bibliobusna služba ostala brez enega vozila, je bila pri organizaciji in izvajanju novih dejavnosti in programov soočena z novimi izzivi. Bibliobusna

služba je v letih 2021 in 2022 s sinergijo izvajanja programov v virtualnem prostoru in programov v živo promovirala osnovno idejo vsake knjižnice – spodbujanje bralne kulture. S projektom *Leto branja 2021* so po številu sledilcev in/ali obiska kot najpomembnejši programi izstopali kvizi za otroke in odrasle *Raskvizaj se!*, organizirani v sklopu akcije *Noč knjige* in *Mesecu hrvaške knjige*, nato cikel delavnic *Degustacije knjig* in videov *Živa knjižnica* ter cikel delavnic *preBERI svojo zgodbo*. V 'postpandemičnem' delu leta 2022, so bili najpomembnejši obiski bibliobusa v osnovnih šolah in vrtcih, ki so potekali ob ponedeljkih v sklopu *Meseca hrvaške knjige*, ter delavnice *Bookflix* za višje razrede osnovne šole, na katerih je tekla beseda o pomenu branja in priljubljenosti knjig med mladimi.

Na festivalu in strokovnem srečanju v Splitu so sodelovali tudi kolegi s Finske, Madžarske, Slovenije, Srbije ter Bosne in Hercegovine. Izmenjava izkušenj in idej je za nas izjemnega pomena in spodbuja sodelovanje ter uporabo novih metod pri delu. Hkrati smo z udeležbo na festivalu in okrogli mizi obeležili ustanovitev nove bibliobusne službe v Splitu, popularizirali dejavnost potujočih knjižnic in predstavili programe in aktivnosti, ki so namenjeni spodbujanju bralne kulture, razvijanju predbralnih veščin, medijske pismenosti in vseživljenjskega učenja, torej vsega, za kar se knjižničarji zavzemamo.

Pri promociji Bibliobusne službe KGZ so sodelovali naslednji partnerji in sponzorji: Fraktura, Hoću knjigu, Ljevak, MAN, Petrine knjige, Profil, Školska knjiga, Znanje in Turistička zajednica mesta Zagreba.

Ministrica za kulturo in medije dr. Nina Obuljen Koržinek in splitsko-dalmatinski župan Blaženko Boban v našem bibliobusu. Foto: Sara Semenski

Resne priprave pred odhodom v Split. Foto: Sara Semenski

Zagrebški bibliobus na Poljudu. Foto: Sara Semenski

POTUJOČE KNJIŽNICE V BOSNI IN HERCEGOVINI

EJLA ČUROVAC,
GAZI HUSREV-BEGOVA BIBLIOTEKA, SARAJEVO

Glede na veliko število področnih šol v Bosni in Hercegovini je pomen potujočih knjižnic izjemno velik, saj bi brez njih učenci mnogih šol ne imeli dostopa do potrebnega gradiva, obveznega in kratkočasnega branja. Obstajajo tri ključne vloge bibliobusov za regionalne šole v Bosni in Hercegovini, ki omogočajo:

- lažji dostop do informacij in znanja širši skupnosti, predvsem na podeželju;
- ozaveščanje o pomenu branja in izobraževanja;
- dvig ravni pismenosti v majhnih podeželskih sredinah.

Bibliobus, potujoča knjižnica, ki prinaša knjige in druge knjižnične storitve vsem, ki jim je dostop do njih otežen, omejen ali onemogočen, je odlična rešitev. Trenutno v Bosni in Hercegovini delujejo štirje bibliobusi. V prihodnjem obdobju je predvidena vzpostavitev še ene bibliobusne službe na območju mesta Travnik. Cilj tega projekta je promocija in širjenje dela knjižnice na celotnem območju občine Travnik, povečanje števila uporabnikov knjižničnih storitev ter promocija in popularizacija knjižnice, knjig in bralne kulture, predvsem med otroki in mladino, pa tudi med odraslimi na celotnem območju občine.

POTUJOČA KNJIŽNICA MOLLY

Potujoča knjižnica Molly deluje v okviru Muslim Aid Association iz Sarajeva, s storitvami pa pokriva občine Srednje Podrinje - Zvornik, Srebrenica, Bratunac, Miliće, Vlasenica in Sapna ter oskrbuje 28 področnih šol na omenjenem

1 Opomba urednika: Potujoča knjižnica Molly je konec meseca junija 2023, po trinajstih letih, na žalost prenehala z delovanjem. Celoten knjižnični fond, ki obsega 2.745 knjig, je bil doniran Osnovni šoli "Desanka Maksimović", območnem oddelku Križeviči v Zvorniku. Vir: <https://muslimaidbih.org/aktuelnosti/posljednji-pozdrav-nasoj-molly/>

območju. Deluje od leta 2010. Knjižnica, ki ima približno 350 različnih naslovov otroške literature za osnovno šolo od 1. do 9. razreda, vodi profesor Nerzudin Hajdarević, ki gradiva za domače branje dostavlja na področne šole.

Od februarja 2011 v okviru knjižnice deluje tudi potujoči kino, kot odziv na to, da se je pri pouku predmeta *Medijska kultura* pojavila potreba po različnih vsebinah. Molly enkrat mesečno s svojim potujočim kinom obiskuje šole in otrokom predvaja izobraževalne, risane in dokumentarne filme.

Pred začetkom projekta je bilo vzpostavljeno sodelovanje z vsemi šolami na omenjenem območju, glede na njihove potrebe in učni načrt pa so bila nabavljena tudi gradiva. Zastopani sta latinica in cirilica, saj se otroci, ki se šolajo po učnem načrtu Republike Srbije, učijo latinice šele v tretjem razredu, zato je bilo potrebno zanje nabaviti literaturo v obeh pisavah. Fond te knjižnice dopolnjuje strokovna literatura za učitelje.

Molly je veliko več kot knjižnica in kino, otrokom je dostavljala tudi pakete z donacijami oblačil in obutve ter še marsikaj. Molly je povezava otrok iz majhnih podeželskih šol s širšo

skupnostjo in sporočilo otrokom, da niso sami in pozabljeni.¹

POTUJOČA KNJIŽNICA UNSKO-SANSKEGA KANTONA

Bibliokombi Unsko-sanskega kantona je rezultat projekta potujoče knjižnične storitve za vseživljenjsko učenje na podeželju Karlovske županije in Unsko-sanskega kantona. Projekt se je začel februarja 2014. Finančno pomoč zanj je zagotovila EU v programu čezmejnega sodelovanja IPA, na terenu pa sta ga realizirali Mestna knjižnica "Ivan Goran Kovačić" iz Karlovca ter Kantonalna in univerzitetna knjižnica Bihać.

Vozilo vsak delavnik obišče primestna naselja in vasi v občinah Bihać, Cazin, Velika Kladuša in Bužim. Bibliobus ima 42 postajališč, ki jih obiskuje vsakih štirinajst dni. Potujoča knjižnica ima več kot 1.000 uporabnikov, letna članarina znaša 6 KM (3 EUR) za študente in 12 KM (6 EUR) za odrasle. Uporabniki so večinoma dijaki, najbolj iskane knjige pa so naslovi domačih branj.

Bibliokombi Molly. Foto: MuslimAidBiH, <https://muslimaidbih.org/>

Unsko-sanski bibliokombi. Foto: Enes Kurtović

V samem vozilu je prostora za 1.500 do 2.000 knjig. Poleg tega je v vozilu prenosni računalnik z dostopom do interneta, preko katerega lahko člani te knjižnice brskajo po knjižni zbirki osrednje knjižnice in poiščejo naslove in avtorje, ki jih zanimajo, ter jih naročijo za naslednji obisk postajališča.

Za učence so bile organizirane tudi delavnice *Vež prijateljstva*, na katerih so učenci ene šole risali dela in jih z bibliokombijem pošiljali učencem druge šole, pogosto pa so v sodelovanju s to potujočo knjižnico organizirane tudi druge vrste delavnic.

KNJIŽNICA "ALIJA ISAKOVIĆ" GRADAČAC

Bibliobusna služba Knjižnice "Alija Isaković" iz Gradačca je začela delovati leta 2005. Knjižnica prihaja na svoja postajališča dvakrat mesečno, v mrežo pa so povezane štiri centralne šole in 14 območnih šol v 16 krajevnih skupnostih. Trenutno ima ta potujoča knjižnica približno 160 uporabnikov, ki z veseljem

uporabljajo njene storitve. Posebno pozornost namenjajo pridobivanju novih uporabnikov, najbolj aktivne uporabnike knjižnice pa vsako leto nagradijo s posebnimi nagradami.

BIBLIOBUS NARODNE IN UNIVERZITETNE KNJIŽNICE REPUBLIKE SRBSKE

Bibliobus je knjižnična storitev, s katero Narodna in univerzitetna knjižnica Republike Srbije poskuša prispevati k razvoju in oblikovanju kulturne identitete Banja Luke.

S projektom so pričeli leta 2019 in obiskali 14 lokacij v Banja Luki. Posebna pozornost je namenjena potrebam otrok in mladih, tako da so na policah v vozilu poleg domačih branj, tudi najnovejši naslovi popularne literature za otroke in mladostnike, velik izbor stripov in priljubljenih mladinskih revij.

Celotni fond znaša približno 12.000 knjig, od tega je v vsakem trenutku na vozilu 5.000 enot gradiva, v skladišču pa okoli

7.000. Vodja bibliobusa je književnik in knjižničar Berislav Blagojević. Zaradi koronavirusa bibliobus ni deloval skoraj tri leta, lani pa so se znova podali na pot. Bibliobus je plod sodelovanja Narodne in univerzitetne knjižnice Republike Srbije z Osrednjo knjižnico Srečka Vilharja Koper, ki je bibliobus donirala. Dolžina vozila je 11 metrov, ima dva računalnika in internetno povezavo.

LITERATURA:

Nabavka bibliobusa Gradske biblioteke Travnik. <https://biblioteka.travnik.ba/nabavka-bibliobusa-gbt/>

Mobilna biblioteka "Molly". <https://muslimaidbih.org/item/6037>

Dedić, A. (2020). Deset godina pokretna biblioteka "Molly" donosi radost podrinjskoj djeci. *Preporod.* <https://www.preporod.info/bs/article/20766/deset-godina-pokretna-biblioteka-molly-donosi-radost-podrinjskoj-djeci>

Kurtović, E. (2015). Knjige na točkovima: O putevima bosanskog bibliobusa. *Školegijum.* <https://www.skolegijum.ba/tekst/index/683/knjige-na-tockovima>

Banjalučki učenici oduševljeni "Bibliobusom" Narodne i univerzitetske biblioteke Republike Srbije. <https://www.bhrt.ba/banjaluc%C4%8Dki-u%C4%8Denici-odu%C5%A1evljeni-bibliobusom-narodne-i-univerzitetske-biblioteke-republike-srpske>

Bibliobus Narodne in univerzitetne knjižnice Republike Srbije. Foto: Miomir Jakovljević

VSE SLOVENSKE POTUJOČE KNJIŽNICE NA ENEM MESTU!

TUDI NAJNOVEJŠA BIBLIOBUSA STA ŽE TU.

Povezani • Društva • Nagradujemo • Srečanja • Založništvo • Pripomočki ZBDS • English

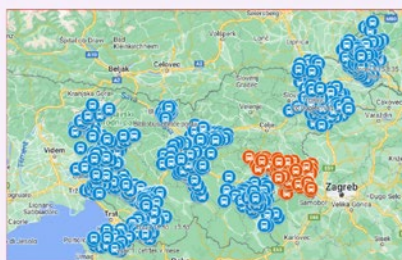
Sekcija za potujoče knjižnice

aktualno | kaj delamo | IO sekcije | koristne povezave | sodelujte z nami

Slovenske potujoče knjižnice

- Ajdovščina
- Koper
- Domžale - Kamnik
- Ljubljana
- Maribor
- Murska Sobota
- Nova Gorica
- Novo Mesto
- Posavska potujoča knjižnica
- Postojna
- Ptuj
- Tolmin
- Trzinč

Mreža postajališč potujočih knjižnic

Pridružite se nam

PRISTOPNA IZJAVA

Zveza bibliotekarskih društev Slovenije

Kontakt

Turjaška 1, 1000 Ljubljana
01 2001 176
info@zbdz-zveza.si

Uredništvo

Glavna urednica: Saša Vidmar
Tehnični urednik: Klemen Humerca
Povezava

Podporniki

Člani področnih društev
Ministrstvo za kulturo RS

Povezani

IFLA
EBLIDA
IBBY

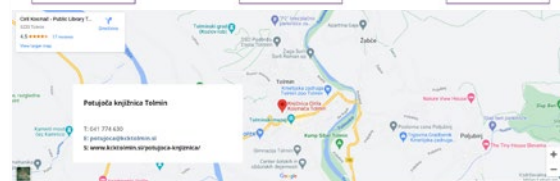
Pravica uporabe
Vse informacije in slikovno gradivo, vsebovano na teh spletnih straneh, so predmet avtorske zaščite ter drugih oblik zaščitne intelektualne lastnine.
Documenti, objavljeni na teh spletnih straneh, so lahko reproducirani le v redkih in omejenih primerih, pri čemer morajo ohraniti tudi vse navedene opombe o avtorstvu ali drugih pravicah.
Na vsaki reprodukciji mora biti kot vir navedena Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
Zveza bibliotekarskih društev Slovenije si pridržuje pravico, da kadarkoli spremeni vsebino svojih spletnih strani, na katerikoli način, ne glede na način in brez predhodnega opozorila.
Izjema v delovnem času

Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin

190. letnica prve slovenske založnice - ustanovitelj potujoče knjižnice

2001

vrsta podvozja tovornjak	znamka in tip vozila Mercedes benz	proizvajalec / izdelovalec nadgradnje AS Domžale	leto izdelave 2023	št. zaposlenih 2
dolžina 10,2 m	višina	teža (z gradivom)	dostop za invalide da	št. postajališč 88

O nas:

V Zgornjem Posavju prvič zasedli potujočega knjižničarja siva slegajo v prvo desetletje 20. stoletja, ko je bila ustanovljena Prva slovenska potujoča knjižnica kotredna organizacija, ki je postala redno delovno mesto. V naslednjih letih potujoča knjižnica se razvijala in vključila v mrežo, kjer se danes sestaja potujoča knjižnica, priložnost za posredovanje knjige in knjigarni. Potujoča knjižnica v današnjem pomenu pa sega v leto 1977, ko je po splošni želji slovenskega knjižničarstva ustanovljena v obliki mreže potujočih knjižnic v Tolminu, Nova Gorica in Ajdovščina. Prvo vozilo je bilo 1984 izdelano v obliki avtobusa, leta 1995 pa je začel voziti prvi.

Leta 2001 je tolniška knjižnica s pomočjo nabave bibliobusa, ki vključuje knjižniški kabinet, kabineto in Tolmin.

Leta 2023 smo dobili novo, najmodernejšo opremljeno vozilo s katerim nadaljujemo naše poslanstvo.

Mestna knjižnica Ljubljana

1974

vrsta podvozja avtobus	znamka in tip vozila Iveco	proizvajalec / izdelovalec nadgradnje AS Domžale	leto izdelave 2023	št. zaposlenih 3
dolžina 12 m	višina	teža (z gradivom)	dostop za invalide da	št. postajališč 88

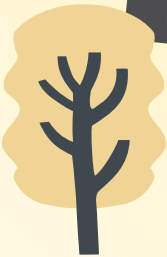
www.zbdz-zveza.si/sekcija-za-potujoce-knjiznice/

Mestna občina
Ljubljana

mestna
knjižnica
ljubljana

MESTNA KNJIŽICA LJUBLJANA
ZVEZA BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

**22. mednarodno strokovno
posvetovanje
potujočih knjižnic**

&

Festival bibliobusov

16. IN 17. MAJA 2024

Vabljeni!

Ljubljana

POTUJOČE NOVICE
ČASOPIS SEKCIJE ZA POTUJOČE KNJIŽNICE

www.zbds-zveza.si/zaloznistvo/

